

X³

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

XLI
19

Q. D. B. V.
DISPUTATIONEM JURIDICAM
INAUGURALEM,

DE

PRÆSCRIPTIONE
DELICTORUM,

Decreto & Autoritate

MAGNIFICI, NOBILISSIMI,
AMPLISSIMIQUE JURECONSULTORUM
ORDINIS, IN ILLUSTRIS ARGENTI-
NENSIIUM LYCEO,

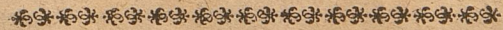
*Pro summis in Utroque Jure
adipiscendis Honoribus,*

Solenni Eruditorum Disquisitioni
exponit,

CONRADUS STRAUS, Wittebergâ
Saxo.

Die Martii Ann: MDC LXXVII.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI,

Literis GEORGII ANDREÆ DOLHOPFFII,
Imprimebat JOHANNES Schüs.

Auspice DEO.

Um Justinianéi Juris tam ampla
sint volumina, ut omnem ferè actionum
humanarum materiam exhauriant, equi-
dem multa in eo occurrunt, quæ ut incon-
grui quandoq̃, quiddam, sic injusti etiam
quibusdam spirare sunt visa. Et equidem
communiter ita evenit, ut, quò vastius atque diffusius opus
est, eo magis soleat magnitudine suâ laborare, atq̃, doctis ta-
xari frequentius. Quâ tunc ratione effectum esse crediderim,
ut non ignobilia quedam Juris nostri capita, à magni no-
minis Theologis, moralisq̃, Philosophia Doctoribus, injustitia
sint insimulata. Præsertim quod permisisse quadam illud
arguunt, quæ accuratius examinata, Divino pariter ac na-
turali Iuri bellum indicere edocent. Id quod non licere
mundano legumlatori citra iniquitatis notam, habent pro
certo. At cum Iuri operam navaturo incumbat, non præce-
pta legum nosse tantum, sed in rationes earum insuper in-
quirere, quæque adversari iis videntur, conciliare & per-
spicua explanatione, pro virium facultate juvare: non ma-
le collocare eum operam suam dixerim, qui in hoc genere ar-
gumenti pertractando desudat. Cujusmodi cum & hæc de
delictorum præscriptione materia sit, convenientem eam
merito

meritò instituto meo judicavi, ut pro ingenii ratione, pauca quaedam ad dilucidationem ejus dicerem. Cui conatui ut faveas, benevole Lector, & mea spero preces & communis studiorum favor impetrabunt.

§. I.

Ὁνομαστο-
ζία

Præscriptionis materia uti ampla atque diffusa satis est, ita vocabuli ipsius significatio, multiplex & varia deprehenditur. Et quidem ad etymologiam notasse sufficiet, vocabulum illud derivativum esse, & à verbo Præscribere dici. Quod cum à Grammaticis pariter & Jctis diversimodè usurpetur, ejus varia acceptio brevibus pertexenda veniet. Illis autem notat quandoque ex genuinâ vocum interpretatione, ante seu prius scribo, prout à Cicero in epist. teste Schardio in *Lex. Livid. verb. Præscribere.* usurpatum ita esse legitur, vid. *Math. Martini Etymolog. in voc. Præscriptio*; ve etiam significat Inscribo, h. e. titulum operi cuidam prænoto, uti canit *Virgil. eclog. 6.*

Nec Phæbo gratior ulla est,

Quam sibi qua Vari præscripsit pagina nomen.

Mox & significat Præcipio seu legem fero, quo in sensu multi ex veteribus eò utuntur. Aptior tamen instituto nostro vocis significatio est illa, quâ dicitur, præscribere idem esse ac excipere, seu exceptionem submoventem accusanti vel agenti contra nos, objicere. Quam itidem veteribus non ignotam fuisse, *Quintilianus* probat *l. 7. Inst. orat. c. 6.* Nisi & illam non incongruam malimus amplecti, quâ præscribere dicitur, quasi finire aut terminare negotium. Quò in sensu non ineptè pariter ad argumentum præsens trahi potest, ut præscribere sit quasi finem ponere seu limitare propter certum temporis lapsum, intentionem actoris, ne amplius contra reum aliquid moliri possit.

§. 2. Jcti vocabulo Præscriptionis variante temporum ratione, diversimodè usi sunt. Ante Justinianum, quàm lata est *l. un. C. de usucap. transform.* eandem ab usucapione ex triplici potissimum ratione distinguebant. Postea autem confusis Præscriptionum & usucapionum juribus, ferè in duplici sensu ipsis vox illa

illa venit. *Primo* enim notârunt eâ, dominii seu juris cujusdam acquisitionem, uti definitur in l. 3. ff. de usucap. & l. 20. C. de pact. ita, ut non tantum exceptionem præbeat possidendi, sed possessione etiam amisâ, tribuat utilem actionem ad rem præscriptam vindicandam, l. 8. pr. C. de præscript. 30. vel 40. ann. *Secundo* sumunt præscriptionem pro exceptione, quâ reus agentem vel accusantem repellit ac submovet. Quod constat ex l. 11. 23. ff. de except. l. 2. C. de prec. Imp. offer. l. 13. C. de procurat. l. pen. & ult. C. de except. seu præscript. l. ult. ff. de suspect. tut. l. 3. ff. de prævaricat. vid. Barnab. Brisson. in select. antiq. Jur. voc. Præscriptio. Gilken. Tr. de Præscript. p. 1. cap. 2. n. 15. & seqq. Alciat. Tr. de præscript. rubr. de quinq. pedum præscript. Jac. Revard. de veris usucap. differenti. contra Tribon. c. 8. & 9. Bachov. ad Treut. vol. 2. D. 22. thef. 1. lit. H.

§. 3. Exinde constat, præscriptionem in sensu generali acceptam, ipsam etiam usucapionem cõplecti, specialius autem sic dictam, tantum exceptionem significare, à reo in possessione constituto objiciendam. Quem postremum vocis significatum, hîc maximè quadrantem & nos amplectimur. Siquidem præscriptio delictorum hoc potissimum operatur, ut ope exceptionis à pœna propter crimen admissum nobis imminenti, absolvamur.

§. 4. Quare non incommodè poterit dici, quod sit modus à Jure Civili inductus, quò, propter temporis lapsum, reus perpetrati delicti, à pœnâ, vel ab accusatore vel inquirente iudice sibi intentatâ, liberatur. De coërcitione enim delictorum dum quæstio vertitur, fundamenti loco erit præmittendum, quod in omni delicto, tacitus quasi consensus delinquentis sublit, ad pœnam subeundam. Inter species enim commutationum, sed involuntarium tamen, delicta sunt referenda. Quamvis enim unâ tantum parte consentiente, quæ patrat scil. facinus, alterâ autem, cui damnatum eò infertur, invitâ, omne crimen perpetretur; attamen dubium non est, quin rectè per mutationibus delicta etiam accenseantur. Cum omne factum, quod homini in hominem, non habito respectu ad eum, quatenus Reipublicæ cujusdam civis est, jus quoddam tribuit, ad bona vel corpus ejus impetendum, generali hoc nomine veniat. Tale autem negotium quoties intercedit, non potest non qualemunque consensum præsupponere, qui ad digno-

αεγγυαλο-
λογια, quæ
τυκται I.
Definitionē.
Prob: In o-
mni delicto
delinquentē
consentire ex
pœnam.

*Neg: ex alio-
ri opinione.* dignoscendum delictum, voluntariè an involuntariè commis-
 sum, sit sufficiens. Nam quamvis alienum à quorundam hanc qua-
 stionem tractantium opinione sit, consensum præsumptum in de-
 linquente adesse ad perpetiendam pœnam, neq; colligendum eum
 generaliter, ex approbatione magistratus ejusque constitutionum:
*Manet, con-
sensum esse
in ipso facto.* attamen inficiandum non est, consensum delinquentis in ipso fa-
 cto posse deprehendi. Cujus effectus sanè in Jure non exiguus e-
 rit. Præbet enim ille causam, ut Magistratus in facinus commis-
 sum, pœnâ debitâ animadvertere queat. Et sanè non interest, in
 nostro argumento, sive dicas consentire delinquentem in obligati-
 onem ad pœnam: sive asseras eum proæreticè agentem, consentire
 in factum, quod pœnam immediatè comitari, ipse novit. Neque
 involvit hîc dicere, perpetrationem delicti esse actum consensus
 illativum, quò probato de obligatione ad pœnam, amplius non sit
 dubitandum, argumento illius qui hæreditatè adit; *ex l. 20. §. 4. l. 95.
ff. de acquir. vel omit. hered. l. 5. ff. rem rat. hab. & statuere, obligatio-
nem æquitati & communi utilitati, quæ delicta punienda esse sua-
det, adscribendam esse, arg. l. 51. ff. ad L. Aquil. l. 18. §. 1. de judic. c. 35. n.
de sent. excommun.* Cujus subtilioris distinctionis rationem, non
 vanè à Civilis Juris Doctoribus inventam esse reor, quò origo &
 causa differentiæ actionum personalium & realium, sibi eò melius
 constet. *vid. Magnif. Dn. Dr. Franzk. Exerc. 12. q. 1. Gilken. de prescrip-
p. 1. c. 5.* Quamvis prior illa opinio aliàs & rationibus & auctoritate
 fulta, facillè assecras invenire queat. *vid. Hillig. ad Donell. Enud. l. 15.
c. 23. Vasqu. illustr. contr. l. 2. c. 55. n. 1.* Nobis in præsens sufficet, hoc
 ex prædictis elicere, quod, quoties delinquens, æquitatis intuitu
 aut aliâ ratione suadente, à pœna liberatur, toties etiam jus, ad
 eam infligendam competens, debeat sublatum censei. Id quod
 contingit, si Magistratus reo veniam criminis dat, eumque ob cer-
 tam rationem, quæ in hoc nostro argumento præscriptio est, puni-
 endorum numero eximit. Atque illa ratio, quæ jus illud punien-
 di cessare facit, rectè modus tollendæ obligationis ad pœnam dici
 potest, quæ quidem fortè, uti quidam malunt, non provenit ex con-
 sensu delinquentis in illam; sed tamen ex consensu in facto depre-
 hendendo, qui monstret voluntariumne an involuntarium il-
 lud sit.

§. 6. Jure.

§. 5. Jure Civili dum introducta dicitur præscriptio, non II. Formam. absolute eam consideramus, quatenus apud alias fortè gentes etiam fuit in usu; sed respectivè ad Rempublicam Romanam, à quâ certâ formâ & singularibus qualitatibus est prædita. Neque in præsens nostram facimus illam controversiam, utrùm scilicet aliis populis aut cognitus aut ab iis usurpatus abolendorum criminum ille modus fuerit. Cum sufficiat ita materiam ejus in præsens pertractasse, prout principia ejus ex legibus civilibus depromi possunt. Forma igitur præscriptionis hujus, præcipuè indaganda se nobis offert. Consistit illa in lapsu 20. annorum, ita ut currente eo tempore, reus nullo modo admissi criminis postulatus sit. Cujus temporis spatium utile computatur, sic ut in illo, annus cœptus pro completo habeatur. Quæ enim à Jure Civili inventa sunt, qualia sunt usucapiones, l. 1. l. 7. ff. de usucap. testamenti factiones, l. 5. §. 1. ff. qui test. fac. poss. stipulationes, §. 9. I. de act. l. 5. §. 1. ff. de V. Obl. semper computationem temporis utilem admittunt. Gædd. ad l. 2. §. 1. ff. de V. S. Wegner. eod. Magnif. Dn. D. Reinking. de Ren act. ex jure consanguin. q. 7. n. 31. vid. & Roger. de præscript. c. 1. n. 13. Eustath. de tempor. intervall. rubr. de præscript. 20. ann. n. 7. Thoming. decis. 39. n. 17. Joach. à Beust. de Jurejur. n. 870. Hæc certa temporis determinatio, uti à reliquis præscriptionum speciebus, hanc nostram distinguit, ita cum ea, quæ longi temporis dicitur, convenire eam probat. A quâ tamen & ratione objecti & ratione effectus, illa longè diversa est. Quomodo differat præscriptio delictorum ab illa, quæ longæ temporis dicitur.

Cum enim tam illa, quàm omnes ferè reliquæ, circa acquisitionem bonorum versentur: hæc contra ad liberationem, à pœnâ ob delictum infligendam, occupatur. Hujusque effectus est, reo gratiam delicti facere: illius autem bonorum proprietatem atque dominium tribuere. Quod infra speciatim pertractabimus.

§. 6. Cæterum cum quarundam præscriptionum essentialis sit bona fides, operæ pretium erit disquirere, annum in hac nostra illa quoque requiratur? Notat autem in bonâ fide esse, idem ac credere, sibi à domino rem traditam dominiamque ejus acquisitionem esse. vid. Fagundesius Tract. de Casibus Conscient. l. 12. c. 8. n. 12. Molina de J. & J. Tr. 2. D. 63. in pr. Hoc si præsentis argumento esset accommodandum, equidem in eo sensu phrasis ista accipiendâ non erit. Sed cum ratio bonæ fidei in civilibus hoc postulet, ut scilicet

præscriptione tueri se cupiens, persuasum sibi habeat, id quod per eam ipsi tribui debet, dominium scilicet jamdum suum esse; videtur in hac materiâ nostrâ, non incongruè, ad imitationem illius, is in bona fide esse, qui putat, aut se planè non peccasse, aut culpam tamen commissi sceleris, leviolem esse, quàm ut ullam pœnam propterea debeat incurere. Quod enim in usucapione rerum persuasio rem scilicet usucapiendam nostram esse, præstat, hoc in præscriptione hac, opinio, delictum à nobis commissum non esse, operatur.

§. 7. Hæc quamvis minùs accuratè dicta videri possint, cum omnes tam explicatæ credantur esse memoriæ, ut admissi criminis non facillè eos subeat oblivio: si tamen exercitii gratiâ, in latiore differendi campum excurrere vellemus, certè possent ejusmodi casus fingi, quibus factum ipsum aut ejus præcipuæ circumstantiæ, reum fugiunt, sicque ille quasi bonâ fide delictum commississe, dici potest. Quid enim diceret, de delicto à summè ebrio commissio? Aut quid de cæde in turbâ confectâ sentires? Dum plures quidem vulnerati, unus verò occisus est, neque constat, quisnam lethale vulnus infixit. Annon eum, qui leviolem tantùm se plagâ cuidam ex vulneratis intulisse credit, si post longum temporis spatium apparet, ipsummet eum percussorem fuisse, ignarum delicti, sicque in bonâ fide constitutum judicares? Et quid denique de delicto per ignorantiam commissio, autumandum putabis? Quale duplex Oedipû patrassè historiæ produnt. Qui putans hostem se prosternere, patrem interemit, & matrimonium licitum inire, incesto flagitiò matris se polluit. *Sophocles in Oedipo Tyranno.* Cujusmodi plures aliæ factorum species excogitari possunt, quæ reum in bona fide constituunt, ut ipse probabiliter ignoret se deliquisse.

§. 8. Verùm enimverò si in his tantùm casibus præscriptionem delictorum valere statueremus, sanè timendum foret, ne eam angustioribus terminis, contra verba mentemque legislatoris includamus. Sic enim (1) casus isti sunt minus frequentes, raroque admodum contingunt, hinc de iis tantum legislatorem non cavere voluisse, *arg. l. 4. §. 6. ff. de LL. præsumendum est.* (2) cum constet legem nostram. 12. *C. de fals. & l. 2. & 3. ff. de requir. reis.* quæ materiam hanc præscriptionum tractant, de delictis dolosis loqui, quæ pœna ordinaria sequitur, dolum autem nullum admitti, nisi præce-

præcedente deliberatione; sanè adducta exempla non probabunt, quod quædam malefacta pœnam ordinariam merentia, cum bonâ fide sic possint committi. Nam quod primum de ebrietate adductum momentum attinet, sanè notum est, eam si tanta fuerit, ut omnem usum rationis intervertat, à pœnâ ordinariâ excusare arg. l. 6. §. 7. ff. de re milit. l. 12. pr. ff. de custod. & exhib. reor. l. 11. §. 2. ff. de pen. vid. Anton. Blanca in Prax. crimin. p. m. 228. Alterum quidem magis movere videtur, quia in turba interempto lethale vulnus infligens, ordinariâ L. Corneliâ pœnâ tenetur. l. ult. ff. ad L. Cornel. de sicar. l. 17. §. 2. ff. ad L. Aquil. Menoch. l. 2. arbit. Jud. quest. cent. 4. cas. 362. Berlich. P. 4. concl. 11. n. 5. Sed hîc tamen benè ponderandum erit, casum hunc ferè dabilem, uti loquuntur, non esse. Quia vix est possibile, ut post 20. annos demùm, commissi criminis veritas emanet. Etenim necesse esset, vel per testes, vel per complices, probationem istius eruere. Jam verò ratio processus criminalis, celerem examinationem eorum requirit l. 13. C. de judic. haud temere post 20. demùm annos instituendam. Et quid si demùm largiremur, ob supervenientes novas probationes, aut propter latitationem seu fugam rei, vel ob negligentiam Judicis processum exercendi differentis, reum post lapsum demùm 20. annorum, resciscere, patratum à se delictum esse; non sequeretur tamen inde, hoc in solo casu præscriptionem tantùm obtinere. De omnibus enim maleficiis loquuntur dictæ leges, non de homicidio tantum. Malè ergo ex eò quod singulare est, generalis struetur consequentia. Cum tam speciales casus, in reliquis delictis fortè non occurrant. Per rarum enim est, dolo, hoc est, ex proaresi agere, & tamen nescire illud factum esse. Quod dum hîc contingit, ejus non alia ratio reddi potest, quàm quòd animus occidentis errore probabilisibi persuasum habet, intentionem suam, effectum cædis secutum non esse. Tertium quod attinet, pariter exceptionem à regulâ non præbet. Quia principium agendi in Oedipo patricidium & incestum committente, non spontaneum, sed invictum fuit. Per ignorantiam enim & quidem invincibilem ille inductus est, ad hæc flagitia committenda. Hornejus L. 3. Philos. Moral. c. 4. num. 13. Hæc omnia altiori indagine perpendicularibus apparet, bonam fidem in delictis præscribendis non requiri, sed sufficere.

ficere lapsum temporis vicennalem, nullâ accusatione aut inquisitione interruptum.

§. 9. Post hæc constat, iudicium hodiè in criminalibus duplici viâ expediri. Sic enim vel per modum accusationis, vel inquisitionis, contra reum agi potest. *Godofr. Bayo. Theorica crim. §. inquisitio. num. 13.* Quorum ille fundamentum habet in *l. 3. ff. de delict. priv. l. 7. de accusat. l. 19. C. ad l. Jul. de adult. hic verò in l. 1. C. de cust. reor. Nov. 128. c. 21. c. 17. 21. 24. x. de accusationibus.*

Ratio dubit.

Non immeritò ergo quæri posset, an præscriptio hæc locum obtineat, utrò eorum modo illud exerceatur? Ad primum quæstionis membrum tantùm asserendum, facere aliquid posset ratio, quæ in *l. 18. C. de transact.* militat. Scilicet quod propterea illa in Jure tolleretur, quia dum accusatori juri suo renunciante ansam præbet, non statim Judici etiam per inquisitionem scelus vindicatur, præjudicat. Ut cui integrum adhuc est, insuper habitâ transactione inter accusatorem & delinquentem factâ, in facinorosum ob Reipubl. commodum, animadvertere. Et posset sanè in præsentî materiâ, ideò speciosior cuidam videri hæc sententia, quia Juri naturæ minus est absona, quod impunitatem delictorum omnî modo abominatur. Utcunque tamen illa se habeant, malum nihilominus eorum adstipulari opinioni, qui præscriptionem utroque modo obtinere statuunt. Moti sequentibus rationibus, (1) quòd scilicet inquisitio successit in locum accusationis, Judexque inquirens, fungitur officio accusatoris. Jam verò si conceditur, juri accusandi 20. annis præscribi, non negandum quoque erit, totidem pari modo & inquisitioni præjudicari. Sic enim inquisitio eodem plane jure censenda est, quò accusatio. Ut surrogata eadem, hincque ex regula Juris ejusdem naturam per omnia sapiens. vid. *Hier. Gigas Tr. de crim. les. Majest. tit. qualiter & quando in crim. les. Maj. proc. q. 14. & 29. Barbof. de præscript. 30. vel 40. ann. n. 241. Prosp. Farin. Prax. Crim. L. 1. tit. 1. q. 1. n. 68. & q. 10. n. 30. Magnif. Dn. Carpz. in Prax. Crim. P. 3. q. 142. n. 8. Dan. Mollerus semestr. L. 1. c. 41. Angel. de Castro Conf. Crimin. Vol. 1. c. 94. num. 10. Di Castillo de Just. & Jur. l. 2. §. 1. d. 1. dub. 12. n. 256. Rodriguezius tom. 3. qq. regularium 6. art. 11. Tholosanus l. 40. Syntagm. jur. c. 5. 26. (2.) constat ex *l. 12. C. de fals. quod præscriptio hæc, per modum exceptionis proponatur, reus enim conventus**

Ass. per rationes decidendi.

conventus de crimine aut Judex defectum defensionis supplens, uti reliquas illius causas ita & hanc allegare possunt. Jam verò omnes exceptiones, accusatoribus opponendæ, etiam contra inquirentem Judicem habent locum. *Boër. decis. 26. num. 4. Gædd. ad l. 121. de V. S. Angel. Aretin. Tr. de malef. in verbo, ejus bona publicamus q. 9. (3.)* Vocabulum querelæ, tam de accusatore, quàm de inquirente Judice intelligendum est, cum uterque de puniendo reo in Judicio agens, de crimine queratur. Quæ autem generaliter efferuntur, de unâ aut alterâ specie tantum, prædicari non debent.

§. 10. Non obstat, quod de transactione super crimine ca- *Resp. ad va-*
pitali, ex paritate, uti loquuntur, rationis, motum est dubium. *Dissonem dub:*
versa enim obtinet ratio in transactione de delictis, & præscriptione eorum. Cum illa conventionione privatorum, quâ injuriæ sibi quidem illatæ renunciare licet, nihil autem justitiæ & legibus pœnam poscentibus potest derogari: uti eleganter hoc persequitur *Zyvinger. in scholis ad Aristot. 5. Eth. 5.* hæc verò legibus permittentibus fiat, quæ impunitatem à delictis tribuere possunt. 2. Illa statim post delictum commissum potest interponi: hæc non nisi tēpore justo præterlapso obtinet. 3. Illa remissionem Juris accusandi, à parte accusantis præsupponit: hæc negligentiam Judicis, aut defectum probationis, post tantum temporis præsumit. Neq; quicquam facessit negotii, quod glossa ad *d. l. 12. C. de falsis*, verb. *querela* statuit, Judici sc. post lapsum vicennii, officium suum adhuc manere integrum, & posse eum per triginta annos, in delictum commissum inquirere. Nul- lum enim hic Judicis officium est, cum id, quod ratione inquisitionis ipsi incumbit, hoc nostro casu exerceri non possit, quò per præscriptionem ipsi est derogatum. *V. Bartolus ad h. l.*

§. 11. Antevertimus dicere in præcedentibus, lapsum illum temporis vicennalem, omnem delictorum vindictam finire, tam ab accusante, quàm inquirente Judice exercendam. Jam autem actionum alia planè ratio est quàm exceptionum, cum illæ pro- ut vel civiles vel criminales sunt, 30. vel 20. annis, aut breviori quandoque spatio præscribantur, ex *l. 3. C. de præscript. 30. 40. ann. item d. l. 12. & l. 3. pro nobis allegatis*: hæc contra, sint perpetuæ, ut nunquam currat præscriptio, nisi actio prius fuerit intenta, quam illa excludat. *Wesemb. in π. de Except. num. 11. Balbus in Tr. de præscript.*

Q.

scripti. P. 4. part. princ. 4. 37. Quæ cum ita se habeant, operæ pretium erit, quæstionem hîc movere, utrùm etiam exceptiones occasione delictorum orientes, ipsius naturæ sint, ut præscriptione nullâ tollantur? Sic enim v. g. uxor adulterii convicta vel pater suus, maritum de dote convenientes, possunt exceptione adulterii repelli, l. 8. §. 5. & 7. C. de repud. Nov. 134. c. 10. Quòd si autem adulterium per quinquennii lapsum præscriptum esset, quæstio sanè non levis oritur: an maritus actione de dote conventus, nihilominus adhuc de commissio olim flagitio excipere, sicque restitutionem dotis recusare possit? Id quod affirmandum duximus, moti diversitate rationis, quæ inter actiones exceptionesque obtinet. Cum enim multa in accusatione concurrant, præsertim negligentia Judicis, & defectus probationum, quæ pœnæ suspensionem suadent, apparet sanè, ea omnia excepturo de crimine, impedimento non fore. Ut cui non valenti excipere, nihil horum imputari potest, arg. l. 1. C. de annal. except. Sicque rectè inferitur, quod temporalia ad agendum, sint perpetua ad excipiendum. L. 5. §. 6. ff. de dol. mal. & met. except. l. 5. C. de except. Ant. Perez. Comment. in Cod. tit. solut. matrim. quemadmod. dos per. Villalobus in commun. opin. lit. A. n. 69.

Q. Quid obtineat de Jure Saxonico?

§. 12. Etsi hæc, quæ hætenus dicta sunt, in Jure Civili tantùm fundata esse videantur, tamen nihil impedit, quò minus ad forum Saxonicum perinde trahi possint. Constat autem eo Jure, duas esse tantùm præscriptionum species. quarum altera rerum scil. mobilium, anno & 6. septimanis absolvitur: altera rerum immobilium juriumque incorporalium, per 30. annos & 6. hebdomades currit. Quod constat ex variis textibus Juris istius, allegatis fusiùs à Dn. Schults. in *Synops. Instit. ad Tit. de usucap. lit. L.* Et facit huc potissimum Const. *Serenis. Elect. Aug. P. 2. const. 6.* & ad eam Dn. Carpzov. in *Defin. forens.* Jam decidendum veniet, utri hæc vicennalis nostra accensenda sit? Et conveniunt ferè omnes in eo, quod præscriptiones de Jure Civili brevioribus spatiis terminatæ, his constitutionibus nullo modo correctæ, neque ad tricennale hanc sint referendæ. Sicut enim biennales, triennales &c. pluresque alia, suis spatiis à Jure Civili sibi præfinitis, relinquuntur, ita hæc vicennalis quoque formam, quam semel nacta est, retinet. *Cujac. 4. O. 14. Per. Heig. P. 1. q. 16. num. 50. & seqq. Modest. Pist. illust. quæst. 56. n. 4.*

Assertus vicennalem eam manere.

§6. n. 4. & 27. *Boff. in Pract. Crim. iii. quomodo procedatur per actionem in delict. Schneiderv. Comment. Inst. de spec. præscript. num. 55. Coler. Decif. 76. num. 39.*

§. 13. Assertionis ratio in aprico est. — Cùm enim Jus Saxonicum, cujus satis magna aliàs autotitas, in præcipuis fere Romani Imperii provinciis est, juri particulari seu statutario veniat accensendum, *Berlich. Decif. 50. num. 14. Modest. Pist. Conf. ii. num. 5.* verba ejus, quæ de præscriptione rerum civilium tantùm loquuntur, extendi aut dilatari non poterunt. 1. Quoniam statutorum interpretatio ita est facienda, ut quàm minimùm derrahatur *Jur. communi. Bartol. ad l. omnes ff. de LL. num. 44. Angel. Aretin. ad §. Jus autem Civile. & c. Inst. de J. N. G. & C. n. 18. & seqq. Dan. Moller. l. 4. semestr. c. 41. num. 9.* Pluraque allegata videantur apud *Marium Giurbam consuet. Senatus Messalensis cap. 1. Gl. 1. part. 1.* Multùm autem ipsi derogaretur, si tam diversa præscriptionum jura, ab Imperatoribus tot vigiliis excogitata, particulari quadam constitutione subverterentur. Et 2. perpendendum hïc probè est, quod versemur in correctivâ Juris Communis, uti amant loqui Jcti, illa autem uti odiosa, arg. c. 1. *in fin. de filiis Presbyt. in 6.* quantum pote est evitanda. C. 29. x. *de elect. in 6.* Cùm plurimi ex Dd. velint, correctiones legum esse restringendas, neque permittendam in iis extensionem ob identitatem rationis, arg. l. 32. §. 6. *C. de appell. l. 27. C. de testam. Nov. 20. c. 9. vid. Const. Rogerus P. 5. num. 3. p. 58. Eberh. à Middelburg in loc. à ratione largâ seu generali ad extensionem ipsius legis. 79.* tantùm ob majoritatem, & quidem ex regulâ, cui licet quod plus est, licet utique quod est minus, extensionem in correctorii permittens. *Matth. Mattheslan. in Tr. de Interpret. extens. num. 1.* Quin & 3. certum est, præscriptiones quò sunt longiores, eò magis odiosas esse. Hinc interpretatio Juris statutarii potiùs contra eas erit facienda, sicque colligetur, quod illud longiores præscriptiones maluerit coarctare, quàm breviores ampliare & prorogare. *Dn. Carpov. Prax. Crim. l. c. Zanger. de Except. P. 3. c. 70.* Quare utique quæ in Jure Saxon. nova statuuntur, ad præscriptionem tantùm rerum civilium, speciali privilegio non gaudentium, erunt restringenda, neque ad correctionem peculiarium jurium poterunt extendi.

III. Mater-
am circa
quam.

§. 14. Progre diendum jam pro instituti ratione ad reliqua thematis propositi capita, disquirendumq; specialiùs erit, in quibus delictis præscriptio obtineat locum? Innuunt sanè verba sæpiùs citatarum legum 12. scil. C. de fals. & 2. & 3. ff. de requir. reis, quod pleraque ferè crimina eidem sint obnoxia, quæ tamen brevioribus spatiis includuntur. Inter hæc primo loco solent referri, delicta privata. Quomodo ea à publicis distinguantur, alienum ab hoc loco est operosiùs quærere. Sufficit generaliter prælibasse, quod hæc ad læsionem totius Reipubl. tendant, publicâ lege de iis caveatur, eorumque accusatio omnibus ex populo competat: l. 3. §. 3. ff. de prævaric. l. 1. ff. de publ. jud. l. fin. ff. de priv. delict. l. 2. ff. de concuss. Aretin. Tr. de malefic. num. 14. p. 41. illa ob damnum homini privato illatum, civili & forensi actione, ab eo qui læsus est, vindicentur. Vid. l. 9. §. 5. ff. de publican. l. un. C. quand. civ. caus. præjud. crim. Jul. Clar. l. 5. sent. §. 1. n. 1. Vult. Comment. ad pr. F. de publ. Jud. n. 6. Suholt Dis-

Duplex def.
delictorum 1.
In Vera &
quasi deli-
ctis.

2. In ordina-
ria & ex-
traordina-
ria.

Qs. delicto-
rum 1. Iudic-
is ex imperi-
tâ malè
Iudicantis.

Hæc duplici iterum distinctione à Jctis discernuntur, quarum prima petita est à formali ratione delictorum, quæ consistit in *avopiz* seu vitiositate actus, ex animo delinquentis, ex deliberato & proæreli aliquid perpetrantis, solummodo dijudicandâ. vid. Domin. de Soto de F. & F. q. 2. ax 6. Magnif. Dn. Labor. Racem. Def. Crim. 1. 25. Exc. Dn. Dr. Struv. in Syntagm. Fur. Civ. Ex. 1. th. 31. Quæ si adest in delicto, verum & propriè sic dictum appellatur, eâ autem deficiente, improprium seu quasi delictum dicitur. Pr. F. de Oblig. quæ ex qs. delict. nasc. Altera ex effectu qui sequitur delicta pœnæ scil. irrogatione, desumitur, cujus modus, si à lege ipsâ est præscriptus & certò determinatus, delicta illa ordinaria dicuntur, sin autem Judicis arbitrio in eo omnia committantur, extraordinarium illa nomine veniunt. Faciunt huc l. 13. de pœn. l. fin. ff. de delict. priv. l. fin. ff. de furt. l. fin. ff. de injur.

§. 15. Quod attinet jam quasi delicta, ea singula ferè certos fines à legibus nacta, generalique præscriptionum regulâ exempta sunt. Primum horum se offert, quod Judex ex imperitiâ malè judicando contrahit, cujus pœna actione in factum potest peti, ut scil. Judex condemnet eum in id, quod ipsi æquum visum fuerit d. §. 1. F. de oblig. quæ ex qs. del. nasc. l. ult. ff. de extraord. cognit. l. 5. §. 4. ff. de O. & A. l. 15. §. 1. ff. de judic. Quæ actio quia interesse partis, in
cujus

cujus causâ malè judicatum est, persequitur, perpetua uti aliâ persecutoriz erit censenda.

§. 16. Sequitur alterum, quod obligat illum, ex cujus domo vel cornaculo aliquid dejectû vel effusum est, quo prætereunti aut rei aut corporis damnum inferitur. Quod si æstimationem recipit, quale est, si nocetur vestimento, animali aut servo &c. actio in duplum datur, *l. 1. pr. ff. de his qui dejec. vel effud. §. 1. ff. de oblig. qua ex qs. delicti*, eaque ex parte agentis est perpetua, quippè heredi competens; ex parte verò rei conveniendi, naturam relinquarum actionum pœnalem, ex delicto venientium retinet, *l. 5. §. 5. ff. de his qui effud. vel dejec.* Sin autem res in æstimabilis sit, qualis est corpus liberi hominis *l. 3. ff. si quadrup. paup. sec. dic.* iterùm interest, an lethale sit vulnus inflictum, ita ut homo perierit, quo casu actio popularis datur in 50. aureos annum tantùm durans per *d. l. 5.* an verò levius quoddam vulnus sit illatum, & tunc illi cui nocitum est, perpetua competit actio, heredi verò tantùm annalis. Idem judicandum de actione in 10. solidos, contra illum dandâ, qui aliquid positum habet, cujus casus nocere potest aut jam nocuit. Est autem illa duplex, directa scil. contra eum competens, qui positum quid habet in suggrundâ vel protecto, quod si decidisset, potuisset nocere: & utilis, tunc danda, quando aliquis vel ex reticulo suspensum, vel in pergula quid positum habet, quod jam decidit, & damnum dedit; quæ ad exemplum prioris ex *l. 5. §. 12. ff. de his qui dejec.* in 10. aureos datur, *d. l. 5. §. 8. eod.* Et utraque cum popularis sit, ultra annum non durabit. *Ead. l. §. ult.*

§. 17. Tertium committitur ab illo, qui in navi, caupo-
nâ, aut stabulo, ministerio aut operâ perditorum hominum utitur,
à quibus furto aut alio damno nocetur ei, qui res suas illi credidit.
Actio quæ contra eum datur, dupli in factum, ejusdemque natu-
ræ cum præcedentibus est, dum heredibus, sed non contra here-
des datur, *l. ult. §. 6. ff. naut. caup. stabul.*

§. 18. Notandum hîc est, quod in his actionibus, planè singularare aliquid occurrat, à naturâ reliquarum actionum pœnali-
um prætoriarum alienum. Cùm enim ex annuæ aliâs sint, ex *l. 35. ff. prædictarum
de obl. & act. prædictæ duæ perpetuò durant, heredique concedun-
tur, quamvis pœnales.* Et quidem de furti actione idem statui-
*Singulare in præscrip. duarum act. pœnali-
um.*

novimus; *pr. l. de perpet. & tempor. act.* sed subest ibi ratio, quòd scilicet pœna furti, non simpliciter ex jurisdictione Prætoris provenit, probat enim *Gellius l. 11. c. 18. Noct. Attic. & Alex. ab Alexand. l. 6 c. 10. Genial. dier.* quod decemvirali lege liberi homines, Domino rei furtivæ, ob furtum commissum, in servitutem traditi sint. Hinc mitior tantum pœna à Prætoribus ipsis statuta, non autem de novo ab iis inventa est. Quare exceptio de regulâ non erit; cum actiones pœnales non ex Prætorio, sed Civili jure provenientes, perpetuas esse, non negemus §. 1. *l. de perpet. & tempor. act.* Fatetur *Bachov. ad Treuil. Disp. 18. thes. 11. lit. B.* aliquid extraordinarii his actionibus inesse, ejusque causam paulò subtiliùs rimatur. Sic enim putat propterea diuturniorem pœnam imponi, ut patresfamilias sui officii magis admoneantur, in agendâ accuratiori domesticorum curâ, ne eorum dolo aut culpâ quicquam peccetur; quod securitatem viarum publicarum evertat, & diversoria, quæ peregrinantes adire oportet, inhospitalia reddat. Hæc equidem ratio sufficere posset, si eorum inhætere sententiæ vellemus, qui moti *l. 4. ff. de calumn. l. 7. vers. actionem. C. de revoc. donat. l. 5. §. ult. ff. de inoff. test. l. 5. §. 5. ff. de his qui essud. vel dejec. l. 9. ff. de relig. & sumpt. fun. regulâ generalē tradiderunt, quod scilicet actiones pœnales heredibus nō dentur, ita sentit *Am. Fab. in Rat. ad l. 4. ff. de calumn. Wesenb. passim in Parat. tit. de in jus voc. n. 8. ne vis fiat ei. n. 6. de calumniat. n. 4.* At nescio quid tunc respondendum sit ad *l. 1. §. 1. ff. de priv. delict. item §. 1. l. de tempor. act.* qui textus volunt, pœnales actiones heredibus non esse denegandas. Sanè *Bachovius* ipsemet *Disp. 5. de act. th. 5.* acridè perstringit eos, qui hanc opinionem amplectuntur. Quin & aliam generaliore rationem suppeditat, distinguendo inter actiones pœnales ex causâ minuti patrimonii: & ex causâ læsæ existimationis competentes. Priores ut quæ persequuntur id, quod patrimonio deest, perpetuæ sunt, de quibus intelligendæ, *d. l. 1. & §. 1. l. dd. loc.* posteriores autem injuriam defuncto illatam ulturæ, heredi non competunt, cum ab illo remissæ præsumantur, sicque tunc *d. l. 35. ff. de O. & A.* locum habeat *Dn. Dr. Tabor Racem. Desin. Crim. 1. 59.**

§. 19. Quæ utique præferenda priori opinio est, cum prius illa adducta ratio, omnibus satisfacere dubiis inde natis, non sit sufficiens.

ciens. Siquidem si generalis regula obtineret, quod scilicet pœnales actiones heredibus non dentur, nisi ob specialem rationem, quæ in istis duabus, actione scilicet dejecti, & actione in factum contra nautas &c. allegata est; sequeretur quod in reliquis pœnalibus, quæ etiam heredibus dantur, pariter tales sint inveniendæ. Quæ tamen cum deficiant, sanè de aliâ ratione difficultatem hanc exhauriendi, cogitandum fuit. Quare ut in viam redeamus, sentiendum est, actionem de dejecto & effuso, quam diximus, dari, cum damnum rei nostræ æstimabile est illatum, uti & eam, quæ in factum contra nautam &c. competit, non planè pœnales esse, sicque primo generi actionum esse accensendas. Excellentiss. Dn. Dr. Struv. Exerc. 14. th. 32.

§. 20. De quasi delictis hætenus dicta sufficiant, succedunt *Extraordi-* *nariorum* *prescriptio-* *nis natura.* extraordinaria crimina, pariter breviori, quàm 20. annorum termino finienda. Eorum quæ natura quàmque varia genera sint, e- quidem ab instituto nostro alienum est, copiosè hoc loco disquire- re. Poterunt ad materiam illam dilucidandam, non parùm momenti conferre ea, quæ ad tit. de *extraordin. crimin.* commentati sunt Dd; præcipuè autem juvabit consulere *Ant. Matth. Tr. de crimin.* Nobis notasse sufficiet, extraordinaria crimina in genere omnia annuali præscriptione tolli: quoniam ad popularia referuntur judicia, quæ cuncta intra annum perimuntur, *Lult. ff. de popul. act. Cujac. de divers. temp. prescript. c. 28.* Modò tamen pœna iis actionibus pe- tatur, non privatum cuiusdam interesse, sed eus enim perpetuæ illæ fient, arg. l. 3. § 34. & 44. ff. ne quid in loc. publ. Vid. Dn. Dr. Hahn. *Ob- servat. in Wesenb. Parat. de popul. act.*

§. 21. Sicque absolutis illis divisionum membris, quibus *Ordinariorum* *I. Furtum.* delicta vel quasi talia, vel extraordinaria diximus; ordinis ratio monet, ut jam ad delicta vera & ordinaria, privata tamen perinde uti priora, deveniamus. Inter quæ primùm se offert pertractandum furti crimen, à veteribus Jctis ipsoque Imperatore nostro, inter privata delicta relatum, *pr. I. de oblig. que ex quasi delict. nasc. Magnif. Dn. Dr. Rebban. Præcept. meus devenerand. in Hodoget. Jur. P. 2. Clim. 2. parall. 1. §. 6.* De quò tamen moderno Jure non frustra quaeritur: *Sitne inter privata an publica judicia numerandum?* Sanè si accuratius hæc revocaremus ad calculum, apparebit sanè, omnia ferè *Q* requisita

Aff. per rationes.

requisita ipsi inesse, quæ ad delictum publicum concurrere debere, & jura & Dd. statuere. Nam furti accusationem, cuius ex populo competere, (id quod maximè Jura requirunt, §. 1. *Ide publ. jud.*) nemo est qui ambigit. Sed & legibus specialibus introductū, & ab ipsis illis sic publicum factū appellandumq; esse, satis probant *Constit. FridERICI de pace tenenda. §. si quinque solidos*, item *P. H. D. art. 159*. Quæ nota est pariter publici delicti à l. 1. ff. *de publ. jud.*: ipsi appolita. Præterea & modus tam instituendi quàm exercendi judicia publica, in coërcendo furti crimine pariter occurrit. Ille enim potissimum in eo consistit, quod vel per accusationem, vel per inquisitionem contra reum procedatur, quodque in iis certus reorum status, peculiare iudices, non arbitri, quin & singulares & ad incutiendum aliis terrorem, graviores potissimum damnationes, se offerant observandæ. *Cujac. l. 8. obs. 33. Bachov. ad Treutl. vol. 2. Disp. 31. th. 1. lit. A.* Quæ omnia in furti iudicio obtinere praxis hodierna edocet. *Wesemb. in parat. de furt. n. 15. Clar. l. 5. sentent. §. 1. n. 6. Vimm. ad §. 1. 1. de publ. jud.*

§. 22. Cum verò odio furum varia remedia Juris sint concessa, quò dignè in scelus illud animadvertatur, §. 14. & 18. *I. de act. diversimodè etiam de pœnis ejus erit judicandum. Et quidem rei persecutoriæ actiones duæ, vindicatio scilicet & condictio furtiva, perpetuæ sunt, cum ad pœnam non tendant ex l. 3. C. de prescript. 30. vel 40. annor. l. 7. §. ult. & l. 9. ff. de condict. furti. Actiones autem in duplum & quadruplum, cum sint merè pœnales, equidem heredi competunt, §. 1. 1. de perpet. & tempor. act. contra heredem autem non dantur, §. ult. 1. de oblig. qua ex del. nasci. *Suholz. dissert. 16. §. 34.* Capitalem laquei pœnam, quæ ex dictis Constitutionibus venit infligenda, 20. annis præscribi credendum est. Cùm ratione illius furtum inter publica crimina sit referendum, quæ in generali regula d. l. 12. comprehenduntur. Neque hoc novum aut à Jure alienum est, quòd nascente simul ex eodem delicto civili & criminali actione, hæc vicennio, illa autem 30. annis præscribitur. Nam rationi Juris consonum est, duriora judicia breviori tempore tolli, contra autem vix est concessum, quòd is, qui leviori iudicio ad pecuniariam aut aliam mitiorem pœnam, non agere potest, uti in actione*

actione injuriarum de dolo &c. contingit, gravius ad corporis infirmitivam tendens, possit intentare. Vid. l. 1. §. 1. C. de annal. except. Ann. Matth. de Crimin. tit. 19. c. 4.

§. 23. Legis Aquiliae actio pariter non uniusmodi depre-^{2. Damnum} henditur, nam quæ competit ob damnum rei familiari illatum, non ^{ex L. Aquil.} habito respectu ad æstimationem plus, rei persecutoria & perpe-^{coercitum.} tua est. Wesenb. Comment. in Cod. ad tit. de L. Aquil. Vinn. d. §. ult. de oblig. ex delict. At quæ eam petit tam ex primo quam tertio L. Aquil. capite, pœnalis est, hinc ultra annum non durat, neque contra heredes potest dari, §. 9. & 13. l. de L. Aquil. l. 23. §. 8. ff. ad L. Aquil. cui subjungenda actio, quæ contra infipientem ex L. Aquilia datur in duplum, sic enim & illa pœnalis est, & annali tempore præscribitur, §. 23. l. de act. l. 2. §. 1. l. 23. §. 10. ff. ad l. Aquil. l. 4. C. eod.

§. 24. Cum actione vi bonorum raptorum res salva est, ^{3. Rapina.} Triplum enim illud, quod ultra rei persecutionem actioni illi inest, ad pœnam refertur. Quare post annum peti illud nequit, cum contra simplum rei persecutoria perpetuò obtineri queat. Quod perspicuè traditur in pr. l. de vi bon. rapt.

§. 25. Injuriarum acturo constat pariter duo remedia com-^{4. Injuriarum} petere, Prætorium alterum, §. 8. l. de injur. alterum civile, §. 9. l. eod. ^{actio.} Et de illo equidem controversia non est, quin per annalem præscriptionem tollatur, l. 5. C. de injur. Sed de hoc utique quæri possit: an num d. l. 5. pariter comprehendatur? Id quod negandum censemus, quia à Jure Civili id provenit, hinc perpetuum est, ut tales actiones omnes. Pr. l. de perpet. & temp. act. Vid. Clar. l. 5. sement. §. Injuria. n. 9. Prosp. Farin. prax. crim. l. 1. tit. 1. q. 10. n. 23. Gail. 2. obs. 105. Duaren. tit. de injur. c. 2. Roland. vol. 2. conf. 39. Soarez. comm. opin. vers. injuriarum. n. 7. Ut hinc generalitas textus, d. l. 5. restringenda sit ad casum §. 8. de Prætoria injuriarum actione, ut quæ potissimum injurias verbis illatas persequitur, loquentis. De quibus d. l. loqui, verba convicium objicere, videntur indigitare. Contra Azonem, quem citat Anton. Perez. Comm. in Cod. n. 19. de injuriis.

§. 26. Aggredimur jam publica delicta, pertextis omnibus ^{Publicorum.} reliquis speciebus, prout instituti nostri ratio id postulat. Eorumque primum, quod animadversionem meretur, adulterium est. Sic ^{Adulterii.} enim cum breviori quam vicennali tempore id præscribitur, spe-
C ciali

ciali tractatione attingendum erit. Probè autem perpendenda sunt tria singulatia, in præscriptione istius occurrentia. *Primum* est, quod maritus & pater adulteræ, intra 60. dies, soli possunt adulterii postulare adulteram, quo tempore currente, omnes extranei à jure accusandi excluduntur, *l. 4. pr. & §. 1. l. 37. §. 1. ff. de minor. l. 11. §. 6. l. 14. §. 2. l. 3. ff. ad l. Jul. de adult. l. 6. C. eod.* Atque sic terminus istius præscriptionis est duorum mensium. *Aterum* consistit in eo, quod extraneis, præterlapsis istis duobus mensibus, dentur quatuor adhuc alii menses, in quibus adulteram accusare possunt. Ergo in universum sex mensium præscriptione, finitur accusatio adulterii ab uxore admissi. Quorum priores duo, jure quasi privilegii conceduntur marito & patri solis, reliqui autem quatuor, tam iis, quam omnibus ex populo accusare volentibus competunt, *l. 4. §. 2. l. 29. §. 5. ff. eod. l. 1. §. 10. ff. ad Sctum Turpill.* *Tertium* in eo se exerit, quod si maritus se illo crimine polluit, post quinquennium, de eo, neque per accusationem, neque per inquisitionem, quæri possit. Atque hoc demùm casu obtinet illud à Doctoribus traditum, adulterii crimini quinquennio præscribi, *l. 11. §. 4. ff. ad l. Jul. de adult. Vid. Dn Dr. Carpzov. Prax. crim. d. l. n. 49.* Tempus autem hoc consistente adhuc matrimonio, à tempore commissi delicti, continuum computatur, dissoluto autem eo, sex tantùm menses competunt, à tempore divortii numerandi, si scilicet quinque isti anni nondum elapsi sint, secus si sit, planè non competit de crimine isto quæstio. Quod autem adulteram conveniendi datur jus, id lapsu utilis temporis tollitur. *Bachov. ad Trent. vol. 2. disp. 32. th. 2. lit. G. Harprecht. ad §. 4. l. de publ. jud. n. 52.*

2. Apostasia.

§. 27. Huc referenda duo alia adhuc quinquennali præscriptione pariter abolenda crimina, *Apostasia scilicet & peculatus*. Illud duplex est: *vel proprium*, dum quis relicta religione Christiana, semel pro verà agnitâ, ad Judæismum vel paganismum defleat, *Panormit. ad c. 1. x. de Apostat. n. 2. Thom. II. 2. q. 12. art. 1. Tolet. summ. cas. consuet. l. 4. c. 6.* quod gravius scelus est, hæresi æquiparatum, *c. 13. de heret. in 6.* cujus quæ pœnæ sint, poterit videri *Zes. Comment. in Decretal. de Apostat. n. 1. & tit. de heret. vel improprium*, dum religionem seu vitam monasticam professus, abjecto habitu, eam deserit, animo ad eam non revertendi. Hoc cum levius crimen sit, ex-
commu-

communicatione punitur, c. 3. x. *ne Clericus vel Monachus. Vid. Decian. Tract. Crim. l. 5. c. 71.* In primum illud Constitutionibus Principum pariter severius animadversum est, impositâ hæresis pœnâ, l. ult. C. de Apostat. quam gravem admodum fuisse docent l. 4. 5. & t. 1. C. de hæret. Potissimum notabile est, quod pertinaciores ultimo supplicio sint affecti, ex *Auth. Gazaros. C. eod.* idem de apostatis confirmat l. 5. C. de Apost. Singulare autem est in hoc crimine, quod venienti apostatæ & ad frugem fortè redeunti, pœnitentia remissionem pœnæ, non pariat; l. 3. C. eod. sed perpetua contra eum accusatio, unicuique ex populo sit concessa, l. 4. C. eod. Morte verò delinquentis cum non tollatur planè pœna, sed solitum sit publicatione bonorum, denegatione sepulturæ &c. post obitum etiam, si crimen detegatur, in eos animadverti; cautum est, ut post quinq; annos, à tempore interitus numerandos, neque accusandi neque inquirendi in eos, ulli unquam detur potestas, l. 2. C. eod. Sicque pari cum adulterio præscriptione hoc crimen gaudet. *Vid. Theodor. Diss. crim. 5. th. 9. Gl. ad d. l. 12. C. de fals.*

§. 28. Qui peculatûs teneantur, explicatur in l. 9. §. 2. ff. ad l. Ful. pecul. ^{3. Peculatâs.} Suntque illi, qui pecuniam vel publicam vel sacram, quæ eorum periculo non est, furantur. Et placet accuratioribus primum delicti genus peculatum, alterum sacrilegium appellare. *Excell. Dn. Dr. Hahn. observ. ad Wesenb. ad L. Ful. pecul. n. 2.* De illo agendi in præsens locus est. Et quidem dupliciter id scelus vindicatur. Nam Magistratus, qui pecuniam suæ administrationi commissam, intervertunt, aut in proprios usus dolosè eâ utuntur, capite plectendi sunt, l. un. C. ad L. Ful. pecul. Alii verò tali officio non fungentes, deportatione puniuntur, l. 3. ff. ad L. Ful. pecul. Ambræ tamen illæ pœnæ, per lapsum quinquennii (quod minus usitati, pariter & hoc delictum fovet) abrogantur, l. 7. ff. ad L. Ful. pecul. *Decian. Tr. crim. Tom. II. c. 20. Hier. Gigas tr. de crim. les. maj. rubr. qualiter & quando &c. q. 14. Eustath. de tempor. intervall. Ant. Math. Tr. de crim. tit. 19. c. 4. Contr. Godofr. in not.*

§. 29. Pertextis ita iis delictis, quæ ob brevius temporis spatium à communi regula deviant, supererunt jam illa perstringenda, quæ diutius ultraque vicennium durare, ex quorundam sententiâ dicuntur. ^{4. Atrociora.} Efferuntur illa nomine atrociorum delictorum,

rum, quorum natura est, quod vel propter nimiam delinquentis malitiam, vel propter severiorum legum prohibitionem, quo referenda etiam publica utilitas, aut ob alias circumstantias, rigidiore castigatione subdantur. His ex communi eorum doctrinâ accensentur crimen læsæ majestatis, ut quod ob varias causas gravissimi ferè criminis nomen nactum est, suppositi item partus, l. 19. §. 1. ff. ad L. Corn. de parricidii, l. ult. ff. ad L. Pomp. de Parricid. assassini, c. 1. de homicid. in 6, vid. Molina de I. & I. tract. 3. disp. 24.

Quidam Co- n. 5. & 6. aliaque plura delicta. Quæ in perpetuum durare, neque
lunt ea per- ullâ præscriptione aboleri volunt. Decian. Tr. crim. l. 7. cap. 37. n. 23.
petua. Clav. 5. sent. §. ult. Boss. in Prax. crim. §. 41. n. 12. Ancharan. famil. quest. l. 2. q. 49. Hier. Gigas. Tract. de crim. læsæ Majest. in. qualiter, & c. q. 14. & 29.

Rationes du-
bitandi.

§. 30. Huic assertioni stabilienâ, equidem non negandum, multum roboris accedere, ex dictis legibus, 19. scil. & ult. nec non l. 3. ff. ad SCtum Silan, quod si tamen altiori indagine res perpendatur, sanè probabilius videretur, ab eorum stare partibus, qui omnia ista delicta vicenniali præscriptione tolli statuunt. Inni-

Rationes de-
cedendi.

tes potissimum generalitati textus l. 12. nostræ, nullas alias exceptiones admittenti, præter illas, quarum supra injecta jam mentio est, utpote expressè à legibus exemptas. Quæ exceptionis ratio hic neutiquamprehenditur, cum neque textus Juris, neque ulla prægnans causa suadere eam videantur. Nam l. 13. ff. ad SCtum Silan. & l. ult. ff. de parricid.: ita accipiendæ sunt, quod scilicet in respectu ad pœnam, à SCto. impostam, & quinquennio præscribendam, semper parricidii duret pœna, secundum modum, qui omnibus delictis præscriptus est. Comparare enim ibi loqui JCTum, ut scil. inconvenientiam præscriptionis in his delictis delictis occurrentem ostendat, antecedentia legis verba probant. Neque quenquam movebit, vocabulum generale *semper*, quò usi hic sunt JCTi, cum illud restringendum sit ad usum & rationem juris, quæ vult, ut post vicennium nullum delictum puniatur. Generalia enim generaliter intelligenda sunt, nisi leges expressè aliud suadeant, l. 15. §. fin. de restam. milit. Eberh. à Middelb. in Loc. Top. 78. n. 6. Sic enim perpetuæ etiam dicuntur omnes actiones, & tamen 30. annis præscribuntur, pr. I. de perpet. & temp. act.

Eodem.

Eodem quoque sensu accipienda d. 119. ff. de falsi: quod scilicet nulla præscriptione, nisi vicennaria, quæ in Jure fundata est, suppositi parvus crimen tolli possit. Neque ratio, quæ ad inducendam hanc præscriptionem Jctos movit, contrariatur, cum & in actionibus, post lapsum vicennii, & defectus probationis, & correctio præsumpta delinquentis, remissionem pœnæ suadeant. Cujac. 4. O. 14. Ant. Matth. de Crim. tit. 19. c. 4. Tiraquell. Tr. de pœn. leg. temperand. d. caus. 29. Boss. d. §. 41. n. 12. Ancharan. 2. q. 49. Theodor. Colleg. Crim. D. 8. th. 8. lit. C. Zesf. Comment. ad Dig. de accusat. num. 29.

§. 31. Quæ de objecto præscriptionis nostræ, facta & generatim & singillatim enarratione, omnium specierum præscrip-
tibilium, dicta sufficerent, nisi coronidis loco circa conclusio-
nem membri hujus versantibus, discutienda se adhuc quæstio
offerret, quæ scilicet obtineat præscriptio in duplici delicto, ut v. g. adulterio
cum incestu conjuncto, quorum prius quinquennio, posterius vicennio abole-
tur? Et sanè non est dubitandum, quin ultima hîc locum sibi
vindictet. Quoniam. (1.) pro regulâ habetur, quod in casu, *Rationes de-*
quo duo delicta sunt permixta, illud quod est magis perpetuum, *cid.*
adducat ad sui perpetuitatem, quod est minus tale. Sicque adul-
terium, novâ qualitate quasi indutum, usitato quinquennii privi-
legio, non gaudebit. Decian. Tr. Crim. l. c. num. 7. Zilet. Consil. Crim.
Vol. 1. 94. n. 13. (2.) Quia l. 39. §. 5. ff. de adult. expressis verbis, con-
troversiam nostram decidit. Lex item 29. §. fin. ff. eod. luculento
exemplo, à stupro per vim commissio petito, prædicta corroborat.
Boër. decis. 26. num. 12.

§. 32. Incumbet jam nobis investigare ulterius, quo nam *IV. Causam*
jure introducta sit hæc nostra præscriptio, & *annum Divino pariter efficientem.*
ac naturali juri sit conveniens? Et quidem Imperatoris constitutio-
nibus, auctoritatem ac robur ei maximè accessisse, potissimum ex
dd. ll. 2. & 3. ff. de requir. reis, & l. 12. C. de falsi. lucet. Licuerit ne au-
tem potestati Imperatoris, pœnam à Jure Divino & naturali deli-
ctis dictam remittere, sicque impunita relinquere scelera, & ad
magnam peccandi licentiam fenestram aperire, res non altioris tan-
tùm indignis, sed difficultatis intricatissimæ videtur? Affirma-
turis quæstionem, dubium sanè movere poterit, quod magistratus *Rationes dno-*
mundanus, à summo JUDGE, non tantùm homicidium; uti videre *bit.*

est ex cap. 9. v. 6. Gen. c. 24. v. 17. c. 35. v. 16. Num; sed & alia etiam flagitia, dignè ulcisci jubeatur. Usque adeò, ut negligentibus officium, flagitiisque ac sceleribus civitatem suam coinquinari patientibus, omnia mala cum everfione Reipubl. conjuncta, comminetur. Proverb. 17. v. 15. Deut. 19. v. 19. I. Reg. 20. v. 42. Facit huc etiam l. 9. §. 5. ff. de public. & vectig. Magnif. Dn. Dr. Ziegler. præceptor olim meus omni cultu devenerandus Commēt. in Grot. de J. B. & P. L. 2. c. 20. n. 6. Quin imò naturali rationi consonum maximè videtur, scelera dignis pœnis subdicere, quò societatibus humanis sua tranquillitas constet, easque culturi securè in eà vivere possint. Id enim proprium Juris naturæ & quidem à priori talis judicatur, quod ad conservandas societates civiles momenti quid confert, & contra illud ab eò alienum cumque illo pugnare dicitur, quod ad dissolvendas turbandasque eas facit. Cùm enim à naturâ homo ad sectandas eas genitus arque factus sit, quicquid ab eo fine vel consequendo, vel minùs feliciter exercendo eum abducit, id omne naturam ejus destruit, rationique naturali contrariatur. Grot. de J. B. & P. l. 1. c. 5. §. 10. Magnif. Dn. Bœcler. Comment. ad d. l. Excell. Dn. Puffendorff. in Elem. Jur. univ. defm. 13. §. 14. Diff. Guazz. de Civili conversat.

*Rationes de
aidendi.*

§. 33. Hæc quamvis in thesi ita se habeant, tamen si ad hypothesein nostramque præsentem quæstionem transferantur, spero limitationem restrictionemque admittenda. Præmittendæ autem duæ assertiones fundamenti loco sunt, discussioni controversiæ nostræ non parùm lucis allaturæ. 1. Scilicet tenendum est, magistratum absolutè ita ad puniendum non adstringi, ut non quandoque habitâ ratione necessitatis utilitatisque publicæ, aut suspendere pœnam, aut facultatem quam habet puniendi, certis limitibus circumscribere possit. Nam causâ magistratum obligans, ad pœnam à scelerato sumendam, inde provenit, quod officium ejus est, curare quò bonum civitatis promoveatur, interitusque ejus ac ruina avertatur. Hoc maximè efficitur, si societati humanæ sua pax & tranquillitas constat. Quin & ratio propter quam homo ab homine justè puniri potest, tum demùm militat, quando patet, delinquentem damnum suâ culpâ aut dolo tale societati omnium intulisse, quo aut turbari aut planè everti illa possit. Et ad id pensandû, deque

deque impostèrùm non offendendo cavendum, meritò is obligatur. Covarruv. P. 2. var. quest. c. 7. n. 23. Sanchez. quest. moral. l. 7. c. 4. dub. 1. n. 6. Cum hoc convenit illud tritum: vitium scilicet peccatoris seu *dyopiar* actus, à magistratu tolli non posse, ad pœnæ autè executionem eum non semper teneri. Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 20. n. 17. Dn. Puffendorff. Elem. Jurispr. univ. l. 1. defin. 21. §. 9. 2. Hoc etiam nos fugere non debet, quod quamvis ea, quæ Juris naturæ sunt præceptivi, in totum immutari nullo modo queant, Legislatorem tamen mundanum potestatem habere ea explicandi, adque certas circumstantias applicandi. Laymann. in Theolog. Moral. l. 1. tr. 3. c. 22. n. 1. Amesius de conscient. & ejus jure l. 5. c. 1. num. 12. Hugo de Roy de eo quod justum est l. 3. c. 4. Lopezius singul. annadvers. c. 4. n. 7.

§. 34. Jam versantem circa præsens argumentum, inquirere oportebit in rationes, ad defendendam præscriptionem profuturas. Duæ autem præcipuæ occurrunt, quarum altera publicam promovere utilitatem, necessitati que urgenti succurrere; altera reorum favorem juvare, deprehenditur. Enimverò certum est, post lapsum diutini temporis, probationem delicti ancipitem admodum ac implicatam futuram, judicemque multis molestiis difficultatibusque ob defectum probationum legitimarum, se involuturum, si criminis oblivione ferè deleti, meditari velit vindictam. Quod multiplicationem litium absque dubio auget, judiciorumque ordinem justum, in ressecandâ copiâ controversiarum judicialium, secundum optimorum legislatorum opinionem præcipuè occupatum, absque dubio interverteret.

§. 35. Quæ omnia si considerantur, patet (1.) magistratum remittendo pœnam in hoc præscriptionis casu, pro officii ratione utilitatem publicam promovere, (2.) Societatem humanam nullo modo lædi per delictum, quod vel difficile est probatu, vel si quæ (quod ratò tamen contingit) per confessionem delinquentis elicitur, oblivione quasi abolitum, in exemplum vix trahi potest. Sicque cum cessent præcipuæ rationes, quæ pœnarum inflictionem poscunt, pœnam cessaturam etiam, meritò quis dixerit. (3.) Jura favorabiliter admodum de ejusmodi delinquente præsumere. Autumantia nimirum, eum qui intra tanti temporis spatium, actum vitiosum non repetiit, sed interea semper innocentem ac ho-

Ashtia Philipium

as honestè vitam tranlegit; aut non credendum esse, quod dolo peccaverit, aut sine dubio tamen, se correxisse animique pravitate[m] deposuisse. Quinimò quicquid vitii in tali actu tunc conspiciendum se præbet, id omne per secutam pœnitentiam purgatur. Ita ut consultius sit, Deo vindictam committere, quàm in ancipiti pœnam infligere. Quod Juri nostro non parum consonum est, in dubiis aliàs semper ignoscenti illis, qui sanguinem suum qualicunque modo redemptum volunt, *l. 1. ff. de his qui sibi ips. mort. consciv.* dimittentique indemnem eum, qui non nisi dubiis argumentis potest convinci. Sic itaque dùm post vicennium à pœnâ reum liberant jura, non expressè Divinis ac naturalibus legibus contraveniunt; sed illud quod indeterminatè jubetur, superadditâ restrictione, limitant. Nam subijcere reum juxta pœnâ, omnes leges præcipiunt, neque hoc etiam Civilia Jura unquam immutavêre; sed quamdiu tempus reum ad pœnam trahendi durare debeat, nec Divino nec naturali jure expressum est; quare licitum fuit, hoc per legislatoriam auctoritatem determinare. Explicandi enim & interpretandi Jus Divinum aut naturale, vel illud ad casus non expressos, sive restringendo seu extendendo, accommodandi, potestatem magistratui jam supra tribuimus. Vid. *Angel. Boff. Tr. de Conscient. error. P. 1. tit. 1. §. 29. Joh. à Sande Theatr. pract. l. 5. tit. 9. defin. 1.* Facitque huc, quod *Dn. Gerhard. pia mem. Tom. VI. §. 309. de magistr. Polit.* postquam prolixè de facultate eidem circa remissionem pœnarum competentes, disseruit, regulâ loco suggerit, quando, inquit, *lex ad mittit pœnitentiam, & reus emendari sine duriore pœna potest, nec damnum patitur humana societas, nec cives redduntur exemplo deteriores, tunc magistratus clementiori sententiâ adversus reum uti potest.*

*Jure Can:
Gales pariter
hac prescri-
ptio.*

§. 36. Jure Canonico hanc præscriptionem improbatam non esse, ratio *c. 1. x. de nov. oper. nunciat:* defectusque contrarium textuum, sentire nos facit. Quæ enim Hugo in *Glossa ad can. admonere 33. q. 2.* omnem accusationem scil. per 1000. annos & sic in infinitû durare, & posse vindicari delicta, quandoque claruerint, affert, de pœnis spiritualibus, propter Ecclesiasticam disciplinam in peccantes statutis, sunt intelligenda. De quibus ad secularia, quæque in foro fori occurrunt, argumentandum non est. *Pet. Barbosa*

bosa de præscripti. 30. vel 40. ann. num. 227. Balb. de præscripti. IV. par. 4. princ. q. 2. Tessa. Decis. Pedenont. 209. n. 1.

§. 37. Quò respexerint legumatores, dum præscriptioni *V. Finem.* huic vim absolvendi à pœnâ attribuerunt, non difficile est ex præcedentibus conjicere. Dicitur etenim voluisse eos hoc remedio litium multitudinem amputare, ne tribunalia frequentibus perplexisque querelis personarent, & nihilominus tamen ad dignam castigationem sceleratorum faciendam (cum difficulter admodum ad sufficientem probationem pervenire liceat) parùm proficeretur. Præterea consulere ita & delinquentibus, ut, postquam tamdiu inter spem metumque anxii hæserit, meritam pœnam timentes, demùm elapso præfinito tempore securi tuique vivant, nihilque amplius habeant extimescendum. Quæ antea fusiori explicatione pertractata, operosiùs persequi hîc super se debimus.

§. 38. Magis jam proderit scrutari vim & effectum præ- *VI. Effectus.* scriptionis, quidve illa conducat eâ se defensoro. Meminimus in præcedentibus, eandem in modum exceptionis à reo oppositam, liberationem à pœna tribuere. Quod tamen non ita accipiendum, ac si non aliter quàm à reo ipso opposita, effectum hunc habeat, sed tantum hoc eo inferitur, reum, quoties in judicio ipsemet comparet, non aliter quàm allegando exceptionem, ab instantiâ absolvi. Uti enim omnia rei defensionem juvantia, intentionemque actoris elidentia, per exceptionem proponuntur: ita & præscriptio pariter eodem jure censenda est, *di Castillo de F. & F. l. 2. 2. 1. d. 1. dub. 12. num. 162.* Quod tamen non impedit, quò minus reo etiam non excipiente, illa nihilominus delictum ipso jure perimat, ita ut si de illâ ex actis constet, Judex ex officio teneatur eam supplere, neque delinquentem ullâ ratione ejus nomine possit impetere. Namque (1.) certum est, satisfactionem pro crimine & præscriptionem, in jure eundem habere effectum, ex *l. 17. §. 6. ff. de injur.* Jam verò contra eum, qui satisfactionem præstitit, amplius acturus, non est audiendus; ergo etiam contra eum qui delictum præscripsit. Majorem probat lex jam citata, remissioni injuriæ voluntariæ, propter satisfactionem factæ, expressè eandem æquiparans. Neque minor falsitatis argui poterit, cum, si accusatoris intentio audiri non debet, absque dubio illa ipso jure sit futura nulla,

nullas, haudquaquam exceptione prius infirmanda. *Diss. Bonacoss. ad tit. de praescript. 30. vel 40. ann. num. 202, per l. 1. §. 10. ff. ad Sctum Turpill. Item Balb. IV. part. 4. princ. q. 2. p. m. 254. (2.)* Cum Judici incumbat, laborare pro rei defensione, & si qua de innocentia ejus alleganda, propter beneficia de jure ipsi competentia, dicenda quaedam superent, ex officio supplere, *l. 19. ff. de poen. l. un. C. ut quaes. def. advoc. part. Jud. suppl. necessario sequitur, jus persequendi delinquentem, nullum superesse, si de praescriptione constet. Zitel. Consil. Crim. 94. num. 19. Berlich. P. 1. concl. 41. num. 10. Tessaure. Decis. Pedemont. num. 209. (3.)* Multum etiam ad asserendum id movere nos poterit, usque adeo favorabilis conditio reorum, ut perire festinantibus & supplicia, neglecta appellatione sibi accelerantibus succurrere, Judici jura praecipiant. *L. 6. ff. de appell. Quod sine dubio pariter, per ignorantiam aut negligentiam defensionem omittentes, juvabit.* Cum major hic sit vis voluntatis expressa, quam tacita. *Vid. Panormitan. ad c. 15. x. de accusar. num. 15. in fin. (4.)* Non requirunt Dd. quod exceptio specificè & in formam debeat opponi, sed sufficit ipsis, si factum narretur, ex quo Judex conicere possit, quanam beneficia Juris, reo criminis insimulato competant, ad defensionem ipsi etiam non allegata, profutura. *Nicol. de Milis in Repert. Jur. voc. Exceptio. Quae confirmat Consil. Sereniss. Elect. Sax. 25. P. 1. qua cautum, ut nullo habito discrimine, inter civiles criminalesque causas, Judex attendat praescriptionis exceptionem, si ex actis de ea constet, quamvis non oppositam a parte. Pingutz. quest. Illustr. Sax. 57. num. 14. Dan. Moller. ad Consil. Sax. P. 4. Const. 19. n. 6.*

*Sensas l. 25.
ff. de poen.*

§. 39. Antequam hoc relinquamus membrum, uberiori explicatione persequendum erit, quod in *l. 25. ff. de poen.* dicitur, mitigationem poenae concedi reo, si diu quamvis non per vicennium in reatu vixerit. In praecedentibus autem crebrius inculcatum est, praescriptioni huic nullum effectum tribuendum esse, nisi tempus praescriptum perfecte sit absolutum. Haerent Dd. hic de interpretatione legis incerti, & ob dubitabilem verborum sensum, quo non cuilibet obvium est, quid in reatu esse significat; diverse sentiunt. Plerique putant, notari iis tempus, quod est intermedium inter delictum commissum & apprehensionem, quo reus de

crimi-

crimine vel infantiatus vel suspectus, semper inter sacrum & sa-
 xum hærens, de periculo pœnæ sibi imminenti est sollicitus. Unde
 diversæ oriuntur opiniones, arbitrantibus nonnullis, quod in ge-
 nere omnia delicta mitigationem pœnæ mereantur, post longum
 temporis intervallum demùm detecta. *Vid. Farinac. & Carpov. ll. iii.*
 Quæ tamen oppidò impugnanda videtur sententia, cum leges
 citatæ, quæ de præscriptione criminum loquuntur, expressè vi-
 cennii lapsum requirant. Qui si absolutus non est, nulla immuni-
 tas à pœnâ erit concedenda. Ampliarentur enim verba legis, &
 ad casus pares, si minùs dissimiles extenderentur, quod in corre-
 ctoriis Juris Communis, haud quaquam explicatori legis esse per-
 mittendum, supra notavimus. *Alia Clari s. sentent. s. ult. q. 60. & præterea potest,*
 in hac quæstione est opinio, qui distinguendo inter
 delicta levia & graviora, putat, quod in illis diuturnitas temporis,
 ad leniendam pœnam prodesse possit, non autem in his, nisi Prin-
 ceptis expressè gratiam reo faciat. At credo longè diversa esse, tem-
 poris diuturnitati & auctoritati magistratus, in relaxandis pœnis ali-
 quid tribuere. Ille si veniam delicto dat, sanè lapsus temporis
 nihil operatur, cum liberum ipsi sit, pœnam remittere, nisi ex-
 pressè à Divino aut naturali jure illa poscatur. Quare maneret
 tantùm, quod in levibus delictis, tempus, reum à pœnâ liberan-
 dum, juvet, quod tamen esset, absque ratione novum sensum legi
 affingere, ex verbis ejus minimè colligendum. Diversum planè
 ab hoc statuunt *Tiraquell. de pœn. ll. temp. caus. 29. Gomez. T. III. var. re-
 solut. c. 1. n. 7, per c. 8. in fin. x. de Consang. & Affin. c. ult. in pr. de consuetud.*
 quæ volunt, eò graviora esse crimina, quò diutius infelicem animam te-
 nem alligatam, distinguentes, inter delicta momentanea, qualia
 sunt homicidium &c. quæ potissimùm uno actu perpetrata, in
 eodem subjecto reiterari nequeunt: & successiva, quæ cum eadem
 personâ sæpiùs frequentari possunt, uti fit in adulterio &c. In illis
 ex *d. l. 25.* mitigatio secundū eorū opinionem conceditur; sed in his
 propter actum sæpiùs repetitum, potiùs exasperanda quam lenienda
 pœna veniet. At si quapropterea augendam esse pœnam statuere,
 quia major in illo, præsumitur dolus atque in peccando perse-
 verantia, qui repetitâ vice sese illo polluit, quàm in eo, qui semel
 tantùm deliquit: certè inutiliter planè inventam esse istam di-
 stinctionem.

inctionem dixerim. Nam quoties de computatione præscrip-
tionis delicti quæstio est, semper intelligitur initiū illius currere,
à termino delicti ultimò perpetrati. Jam parùm proderit ad pro-
bandum illius cursum justè absolutum, si ostendimus, minorem
committentibus momentanea delicta, dolum inesse; eum hoc po-
tius probatione indigeat, reum per tantum temporis ab eo se abs-
tinuisse, quod legibus sufficiens judicatur, ad præsumendam e-
mendationem delinquentis. Ut quæ sola ratio est, quare leges re-
mitti pœnas volunt.

§. 40. Sed cum optima legum interpretatio illa sit, quæ ex
genuinâ & in Jure usitatâ verborum significatione mentem & sen-
tentiam legis eruit, *Forster. de Interpr. LL.* sanè indagatus verum
d. l. intellectum, præcipuè opera danda erit, evolutioni vocabuli
reatus, quod verè crucem hîc figit Doctoribus. Et sanè docent nos
*l. 7. §. 2. ff. de bon. damn. l. ult. ff. ad L. Jul. Majest. l. 3. §. 9. ff. de muner. &
honor.* reatum esse statum & conditionem reorum, ob horridum
carceris squalorem ti istem ac sordidam, in quò constituti sunt illi,
qui ob patratum scelus in custodiâ & vinculis tenentur, usque dum
condemnatio sequatur, & sententiæ procedat executio. *Coras. 2.
Miscell. 20. Alciat. 2. pareg. 20.* Planè aliter quàm citati autores,
prout supra jam monitum est, intellectum id volunt. Jam verò
apparet, diuturnum tempus ad pœnæ mitigationem nihil profice-
re; sed miseriam potius & calamitatem captivorum diutiùs in car-
cere detentorum, respici, quæ diu perpeffæ, quasi in pœnam iis de-
bent imputari & conducere ad eam leniendam. Quæ cum ita se
habeant, sanè ex d. l. nullo modo inferri potest, quod etiam non
absoluto vicennio propter diuturniorem aliâstemporis lapsum, re-
mitti aliquid ex rigore pœnæ debeat. Sicque hactenus dicta fir-
mo adhuc stare talo putamus.

*III. Communia
præscriptio-
nis rerum
civilium &
delictorum.*

§. 41. Quæ differentia sit inter præscriptionem hanc no-
stram circa delicta versantem, eamque quæ in acquisitione domi-
nii rerum civilium occupata est, ex ante dictis potuit elucescere.
Subjungenda jam illa erunt, quæ convenientiam & similitudinem
earum nobis exhibere poterunt. Variè à Doctoribus disputatum
est, *annum præscriptio currat contra ignorantem, remq; suam ab alio posside-
ri nescientem?* Inter tot Doctorum acres altereationes, probabilior
affirman-

affirmantium nobis videtur sententia, nixa hypothefi *l. ult. in fin. C. Aff. per rat. de long. temp. præscr. item l. un. C. de usucap. transform:* quâ statuitur ob evitandam dubiarum in Jure disputationum occasionem, omni infuper habitâ nescientiâ domini, tempore elapfo præscriptionem absolvi. *Wesenberg. de usucap. n. 4. Et ex quib. caus. maj. n. 10. vid. Carpzov. P. 2. c. 9. def. 1.* Trahendum hoc pariter ad delictorum præscriptionem est, sic ut Judice criminis ignaro, illa nihilominus & currere & absolvi possit: quamvis cum limitatione hæc accipi velint, quod scilicet fallant in casu, quo invincibilis ignorantia subest, quæ factum planè reddi scitu impossibile, ut de eo nequicquam notitiæ ad Judicem pervenire possit. Quod si enim Judici, solerti inquisitione adhibitâ, de crimine constare potuisset, sicque oscitantæ negligentæque ejus imputandum sit, quod in commissa factora non diligentius inquirat, tunc prædicta sine exceptione valebunt. Uti enim vigilantibus suorumque jurium satagentibus consulere volunt legislatores, *l. 24. ff. que in fraud. credit:* ita contra negligentes commoda sua, sibi que parùm prospicientes, omni emolumento commodoque ex legum beneficio in eos aliàs redundaturo, privant. Quare uti dominus, patiens rem suam tanto tempore ab alio possideri, sibi imputandum habet, si dominium ejus perdit: ita & judicis culpæ dandum est, si vicennio elapfo, litem capitalem ipsi intendere amplius non potest. *Prosp. Farinac. Prax. Crim. l. c. n. 14. Jul. Clar. l. 5. sentent. q. 51. n. 5. Ferrandus Gargiarus Consil. Crim. divers. 124. n. 18.*

§. 42. Quæ cum ita sint, præcedentia ruminanti constabit, præscriptiones has uti formâ & essentiâ conveniunt, ita in reliquis discrepare. Nam utraque quidem, lege præfinitum tempus, nullâque interruptione continuatum requirit: illa tamen versatur circa res civiles bonaque externa acquirenda, hæc occupata est ad crimina eorumque pœnas abolendas. Præterea finis illius specialis, qui privatos concernit, eò tendit, ut dominia sint certa: hujus autem ut rei tandem à pœna sint secuti. Ratione effectus non negandum est, eas hoc commune habere, quod ambæ obligationem quæ subest, tam ad rem præscriptam pristino domino restituendam, quam pœnam debitam luendam, perimant; at in eo tamen differ-

rentia notabilis subest, quòd illa dominium tribuat rei alienæ, hæc autem pœnam à legibus reo dictatam tollat.

IX. Contraria

§. 43. Quæ hæcenus dicta sunt, pleraque spectavere eò, ut naturam atque essentiam præscriptionis nostræ declararent, monet jam ordinis ratio, paucis dicere, de contrariis ejus, quæ illam planè destruunt, vimque præscribendi omnem adimunt. Notum est, diutinam possessionem nihil prodesse præscripturo ad domini acquisitionem, nisi justâ continuâque annorum serie perpetuata sit, l. 3. ff. de usucap. Celebrior autem morandi ejus cursus modus est; qui per interruptionem solet fieri. Quæ quamvis duplex statuatur, naturalis scilicet, quæ per corporalem dejectionem quis possessione privatur, l. 5. ff. eod. l. 15. de acquir. vel amitt. poss. & civilis, quæ per litis contestationem solet contingere, l. 1. 2. 10. C. de præscript. long. temp. Roger. Tract. de præscript. c. 4. n. 1. & seqq. Sutholt. diff. 6. §. 17, posterior tamen hæc tantummodò quadrat. Quod effectum enim concernit, quem illa in civili præscriptione præstat, eundem hæc ferè habet in accusatione aut inquisitione, contra reum intentatâ. Ut enim illa præscriptionem inchoatam ad nihilum facit recidere, ut de novo sit ordiendâ: ita hæc quamprimùm accusationis aut inquisitionis factum tantum est initium, statim desinit, ut non amplius à tempore commissi delicti, sed interruptionis factæ, primordia præscriptionis sint computanda. In quo non exigua se prodit differentia. Quod scilicet hæc nostra, etiam nudâ accusatorii libelli oblatione, vel requisitione rei, ad formandum inquisitionis processum, non interveniente citatione, evertatur: contra illi, non nisi per litis contestationem possit noceri, l. 2. & 10. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Oldendorp. tr. de præscript. & usucap. summ. 3. n. 25. Joh. à Sande Theatr. pract. l. 5. tit. 9. def. 1. & 2. Bonacina in Quæst. Crim. verb. Præscriptio. p. 156. Diff. Balb. de Præscript. in 3. par. 6. princ. p. 582. & sic intelligendam vult l. 11. §. 6. ff. de adult. rationem dans, quod scil. sola oblatio libelli, non sit de processu, nec de actis; neque faciat litis pendentiam, cui ad stipulatur Pet. Barbosa ad l. 3. C. de præscr. 30. vel 40. ann. n. 457. Vid. & Gail. obs. 174. n. 20. Verùm à præscriptione causarum civilium, ad eam, quæ est rerum criminalium, argumentari velle, intutum foret. Quia in hac propter absentiam rei, difficulter admodum, aut ad litis contestationem pervenire, aut cita-

citationem impetrare licet. Cum illa absente reo fieri non possit: hanc autem ut elusoriam haud facile iudex decernat. Et ita timendum, ne raro nimis contingat ejus interruptio.

§. 44. Porro si accidat, quod reus legitime citatus per contumaciam latitet, sicque Processu ordinario condemnatur, quaestio est, *utrum à tempore condemnationis de novo currat praescriptio, an verò perpetuò illa obstet, ita ut lapsò quamvis à tempore condemnationis vicennio, delinquens tamen nunquam à poenà tutus sit pronuntiandus?* Posterior nobis arridet sententia, tum quod condemnatio sub conditione videatur facta, si nimirum capiatur reus, adque ulteriorem examinationem Judici sistatur, quae quamdiu non existit, praescriptio initium habere non potest, tum quod magistratui sententiam exequivolenti, obstet semper fuga absentis rei, atque ita contra invalidum ad agendum & impeditum, non possit currere praescriptio. *Flam. Chartarèus in Tr. de execut. sent. capto bannito cap. fin. n. 313. Ant. Testaur. Decif. Pedemont. 76. n. 4. Dn. D. Carpzov. Prax. crim. d. l. n. 54. Ut rectè hinc inferant Dd. quod is, qui publicè proscriptus & ex Imperio est bannitus, nullo tempore praescriptione se tueri possit. Schneidev. Comment. in F. de spec. praescript. n. 46.*

§. 45. Sufficiet, haec, pro ingenii tenuitate, qualis qualis propositi argumenti pertractatio. Limatiora materiae praestantia postulasset; sed variis impedimentis interrupta studia, curta itidem librorum suppellex, & indoles majoribus impar, tralatitio operi veniam precabuntur. Dabitur fortè occasio, quàm omisâ, ex veteri, tum graecà tum latinâ historiâ, huc spectantia momenta, adjectis, quarumvaria adhuc superant, quaestionibus, alius labor pertexat. Interea ne vacuae maneant pagellae, easdem, in vicem membri affinis, abolendi delicta modos, tractaturi, adjectae quaestiones replebunt.

Decas Quaestionum Juridico-Politicarum.

Q. I. **U**trum justum, ministros, mandatum Principis illicitum exequentes, poenâ dignâ afficere? Pugnât hinc summi Principis auctoritas necessitasque urgens ministros, quibus recusatio obsequii, in crimen

in crimen certè, si non in interitum cedit; illinc natura mandati certis limitibus circumscripta, quos transilire esset natura & DEI legibus apertè contravenire. Cùm enim major DEO quàm magistratui debeatur reverentia, cui illicita præcipienti nequaquam mos gerendus, quin ultima æquo animo potius toleranda sunt; sequitur sanè ejusmodi sceleratorum consiliorum adjutores, neq; boni viri nec boni civis officium facere, sicque pœnam mandatariorum ex *l. 15. ff. de sicar.* eos meritò manere. Probat hoc exemplum Magni largitionum Comitum, sub Juliano Imperatore omnium consiliorum ministri, multorumque scelerum & autoris & instrumenti, qui jussu ejusdem magni pretii templum incendens, sub Joviano postmodum ad novum è fundamentis extruendum, fuit condemnatus.

Qu. II. *An hoc conducat aut Reipublica aut Principi?* Si Reipubl. status planè mutatur, uti in Persico, mortuo Cambyse, in Romano ejecto Tarquinio, & in Anglicano non ita pridem trucidato Rege contigit, rerum summâ ad Patres vel plebem delatâ; sanè nullum subest dubium, quin maximè è re sit eorum, qui noviter rerum potiti sunt, ejusmodi scelerum effectores dignâ pœnâ plekti. Præbet enim magnam justitiæ speciem, eosdem, ut fieri solet in invidiam omnium adductos, communique consensu multorum scelerum insimulatos, ut gratam populo victimam objici. Facit etiam multùm ad conciliandum odium pristinæ gubernandi formæ, quando illi publicè examinati & convicti, multa flagitia prodere confiterique, quæstione de iis habitâ, assolent, quæ populus quò magis detestatur, eò graviori etiam odio, regimen, sub quo illa commissa sunt, prosequitur. Præterea Vespasiani consilio possunt madidæ illæ spongiæ, opibus impotenter exactis turgidæ, exprimi ita & exficari, pecuniaque in usus Reipublicæ, perpetuo milite, donisque in populum & Officiales spargendis, stabilindæ firmandæque, converti. At manente pristinâ Reipublicæ facie, distinguendum esse crediderim, quæraturne, an Principis potentia autoritati que profuit, an verò procerum libertatem, juraque regium factum limitantia augeat? De primo si sermo est, affirmandam quæstionem puto. Quod ministros habere fideles, solius Principis nutum sequentes, & in efficiendis iis, quæ princi-

patus

patus firmandi gratiâ iussa sunt, audaces, jam olim inter arcana impotentia imperia conservandi, relatum esse videmus. Vid. *Aristot. l. 5. Polit. II.* Quos haud facile inveniet Princeps, si mortuo aut destituto eo, de malefactis reddendam sibi rationem fore illi noverint. De secundo usque ad eò nego, consultum proceribus, infrunitam illam ministrorum licentiam incastigatam præmittendam esse, ut potius nullum non movendum iis lapidem putarem, quò severè in eos quocunque tempore & occasione animadvertatur. Multi enim timore poenæ ita absterrentur, ne Principibus prava consilia suggerant, aut ad executionem eorum facile se offerant. Hinc illæ contentiones inter Status Scotiae & Mariae Reginae de abigendo Rizio, de quo plenus *Thuanus liber XXXVII.* Et quot non querelæ in veteri recentique historia extant, de avaritiâ & impotentia dominatione primariorum Regum ministrorum, fridentibus sæpè Statibus; sed ob Regum potentiam missitare quandoque non ausis. Sub Claudio enim Galba Vitellio &c. durius Romanis ministrorum, quàm Principum imperium extitit. Vid. *Magnif. Dn. Boëcler. Dissert. Polit. in Suet. Claud. §. 6. Galbam. §. II. Vitellium. §. 5.* Et si per recentiora tempora ire vellemus, quid in Belgio Margaritâ gubernante, in Galliâ item, Hispaniâ & Angliâ, majorum motuum causa fuit, quàm quòd imminutam ministrorum auctoritatem, Status voluerint, Principes contra, omni nisu eam sint tutati? Vid. *Fam. Strad. l. 1. & 3. hist. de bell. Belgico*, ubi de Granvellani odio disserit. Item quæ historici de Cardinale Amboisio sub Carolo VIII. de Duce Lerinæ & Olivare, quin & Hamiltonio passim memoriæ prodidère.

Q. III. *An proditiõnis, perduellionis, aut alijs sceleris notorij, suspecti, & ob extantes certissimas probationes facile convincendi, dissimulari possit facinus, ne ejus supplicio Respublica in seditiones turbasque exarscat?* Licere Magistratui gratiam delicti quandoque facere, neque teneri eum semper omnia crimina ad vivum refecare, si utilitas Reipublicæ, aut urgens necessitas diversum suadeat, antevertimus tractare in præcedentibus, ubi de justitiâ materiæ nostræ præscriptibilis egimus. Et dicerem sanè minori id curâ adstruendum fore, quoties circa tale crimen coercendum versamur,

E. quod

quod immediatè ad læsionem proximi non tendit, & in effectum nondum est productum, sed ob securitatem tantum regnantium, & ne exemplo noceatur, pœnam meretur. Cum eo casu Magistratui remittere aliquid de summo jure consultius sit, ut quo Reipublicæ securitas minus læditur, quàm supplicio unius vel alterius turbulentis irriteræ crabrones hydramque secare.

Q. IV. *An utile hoc sit Principi?* In hâc quæstione ob varietatem casuum, variè distinguendum erit. Sic enim pro diversâ ratione imperantium, & eorum, qui conspirationis rei aguntur, diversè sentiendum est. Princeps enim conjurationes suorum deprehendens, easque severè vindicare cupiens, præcipuè consideret, oportet, num tanta potentia fultus militeque tam copioso instructus sit, ut omnibus motibus inde exsurgentibus apertâ vi possit contravenire? Id quod Agathocli crudeliter in cives suos lævienti prosperè successisse, testis est *Justinus lib. 23. c. 2. Polybius l. 15.* Quin etiam Augustum valido exercitu fultum, proscriptionum cædiumque crudelissimè peractarum felix exitus mansit. *Dio Cass. l. 45. Tac. 1. Annal. 16. Magnif. Dn. Bœcler. in not. ad h. l. & dissert. ad Sueton. August. §. 7.* ubi plura ad dilucidationem istius argumenti facientia, poterunt videri. Quod si autem tam potens non sit, cautiùs sanè ipsi agendum erit. Ostendenda enim potius quàm adhibenda severitas; sed ne impunita licentia ad effrenatam audaciam erumpat, carpantur ex improvise maxime feroces, complicitum interim dissimulatâ sceleris confociatione. Ita multi retrahentur à facinoroso incepto timore pœnæ, quod vident, redire ita ad frugem, non esse, crimen confiteri, aut (quod solet aliàs contingere) pœnam imminentem sibi accelerare, sed ignoratum facinus tegere & occultare. Cùm contra ea, si manifestatum iri se videant, extrema ex desperatione agitantes, ima summis sint misturi. *Temperatus enim timor cohibet animos, assiduum autem in audaciam jacentes excitat, & omnia experiri suadet. Acerrima virtus est, quam ultima exprimit necessitas. Senec. 1. de clem. 12.* Atque sic rectè pœna ad paucos, metus verò ad omnes pervenit, prudenterque non pœnâ semper, sed pœnitentiâ erimus contenti. *Agric. 19. 4. Huc spectant, quæ Tacitus II. Ann. 40. XII. Annal. 35. 55. XIV. 6. I. Hist. 20. pruden-*

prudenter in hanc rem adducit. Post hæc ingenia conspirantium probè discernenda sunt. Qui enim ex animi levitate & inconsulto quodam affectu, nullâ ratione ad id impulsus, in societatem sceleris rapti sunt, illis ut minus pertinacibus in proposito, tutè ignosci poterit. Quo consilio Augustum Cinnæ condonasse, & rectè Senecæ suavis, ut *sanabilia ingenia à deploratis distinguere*, ex multorum iudicio credendum est, *i. de dem. c. 11.* Quod secutus Henricus IV. in Bironio, suâ quidem gratiâ servando, nisi propria virum ambitio egisset præcipitem. *Vid. Perfix dans l'histoire de Henry IV. P. II. p. m. 354.* Huc referendi illi, qui magno populi nituntur favore, ut nihil severi statuere in eos possis, nisi totam gentem velis in te concitatam. Non valet tunc quod Segestes Varo suggestit, *nil ausuram plebem, Principibus remotis. Tac. i. Ann. 56.* Sed præcavendum potius, quod in Julio Civili olim timebatur, eximendas tales periculo, ne supplicio eorum ferox gens alienetur, *i. H. 59.* Quod, si ab Henrico III. Albanoque in reprimendis Guisiorum, Egmontii & Hornii spiritibus non neglectum fuisset, fortè neque ille tam funesto patriam implevisset bello, *Thuan. l. 93.* *Perfix dans l'histoire de Henry IV. p. 1.* neq; hic gubernatione tot florentissimarum ditiorum fuisset privatus. *Famian. Strad. decad. 1. l. 7. hist. de bell. Belg.* Aliter planè res se habet cum iis, qui ob injurias sibi illatas vindictam spirant, multisque ex populo odio sunt. Horum conatus ut nocituri publicæ rei, infringendi in tempore, ipsique ut infesti Reipubl. turbatores statim tollendi sunt è medio. Quare tardum nimis Tiberius in evertendo Sejano se præstitit. *Tac. IV. Ann. 38. Magnif. Dn. Boecler. Dissert. Polit. ad Sueton. Tiber. §. 30.* Melius autem & felicius contra, Ancræus pessundatus. *Grammond. Hist. Gall. l. 2. Vid. Magnif. Dn. Forstner. in Notis ad Tacit. I. Ann. 10. & XI. Ann. 19. Lipsk. 2. Mon. Polit. c. 12.*

Q. V. *Utrum Amnestiâ generali factâ, in eos, qui durante bello, insignia quædam damna, nobis tum temporis ut hostibus intulere, gravius aliquid statui possit?* Qui de occultis rationibus Reipubl. statum conseruandi, quas communiter iurium dominationis nomine efferunt, aliquid scriptum reliquere, in eo ferè omnes consentiunt, quod honestatis finibus illæ coarctandæ sint. Esse autem illam rectæ rationis dictamen, divinis ac naturæ præceptis comprehensum perhibent.

perhibent. Cujus præcipua capita *religionem & fidem* faciunt. Hos volunt limites, omnium actionum Politicarum, quos transilire ullo aut utilitatis aut necessitatis publicæ prætextu, impium injustumque habent. Quodsi jam his conditionibus aut pax coalescat, aut deditio fiat, ut perpetuâ oblivione deleantur, quæcunque belli tempore antea gesta sunt; sanè nullo jure ob enormitatem facinorum præterito tempore admissorum, ad supplicium quisquam poterit trahi. Cum pactis sibi prospicere voluerint pacem ineuntes, quæ quoties non servantur, fides violatur, naturæq; justis bellû indicitur. *Vid. Boxhorn. Disp. de Amnest. § 5. & 6. Magnif. Dn. Bæclerus Tr. de Amnestia. c. 2.*

Qu. VI. *Quid utile?* Si solum illud momentum, quo corroboratur potentia imperantium, amplioraque regna redduntur, perpendere hic vellemus, susque deque habitâ graviori qualibet honestatis ratione, fateor multum incrementi publicam rem inde capturam. Præterquam enim quod ob perpeffas injurias ultionem spirans animus ita exsatiatur, magnus præterea incutitur timor illis, qui imposterum facessere Principibus negotii aliquid, habent in animo, ne omnem reverentiam planè erga eos exuant, neq; affirmatos nimum se præsent, in belligerando paciscendoq; gnari malitiam pertinaciamque tantam non impunè se laturos. Quo consilio seculum nostrum vidit principem magnæ autoritatis, ultimo supplicio, raro aliàs exemplo, affectum. *Boxhorn. cas. Polit. 60. 7.* Quin imò sapius spe veniæ & præteritorum oblivionis ad dimittendas copias, tradenda loca munita, aliaque ad diminuendas eorum vires spectantia pacta ineunda pertrahuntur, quo facto postmodum, si promissa ipsis non servantur, ut imbellia animalcula, quæ aculeum perdidere, mastari possunt. At cogitantem hæc paulò altiùs, non latebit, ejusmodi gubernandi rationem Divinam pœnam incurrere, eorumq; pudorem ejusmodi technas ac machinationes adhibentium, non parùm apud justitiæ honestatisque amatores suggillare. *Magnif. Dn. Bæcler. in Not. Polit. ad Tac. 1. Ann. 10. §. 5.* In tantum evitandum Principibus malum, quantum usui ipsis est, præcipua rerum ad famam dirigere. Læ-

re. Lasâ enim imperantium exultatione, ob justitiæ neglectum, neq; reverentia neq; autoritas amplius eos manet, & tantum abest amari tales à plebe, ut capita eorum uti Deo exosorum, immixtis percussoribus licitari impunè posse eos, quorum interest, res Ecclesiæ publicasq; salvas esse, pessimo exemplo sit creditum, vid. quæ apud *Grammond.* de potestate Regiâ fusè disputata sunt, *lib. 1. Hist. Gall. & Perefix in sapius citatâ historiâ Henrici IV. part. 1. Gerb. qq. Polin. decad. 3. 2. Hippolytus à Collibus in Principe. c. 3.* Hoc tamen adendum est, melius excusari posse ejusmodi damnatas rerum gerendarum artes, si necessitatis publicæ urgentis intuitu adhibeantur, quàm si soli regnandi cupidini inserviant.

Qu. VII. *Utrum Princeps, si semel gratiam malefacti cuidam fecit, postea penitentia ductus, de novo ad penam eum trahere possit? Præsupponimus in tali crimine nos versari, quod remittere Principi licet.* Et ipsum de omnibus circumstantiis, atrocitatem criminis fortè auctibus, benè edoctum fuisse, ut per ignorantiam nihil egerit. His enim casibus datam veniam revocare, neque gloriosum Principi neque justum foret. Cum negotium hic intercesserit, Principis promissione fideque roboratum, quam religiosè colere ad auctoritatem & aucupandam gloriæ laudem facit multum, argumento eorum, quæ in quaestione non dissimili, de privilegiis à Principe concessis statuunt Doctores. *Vid. Zoef. Comment. ad ff. de LL. num. 37.* Hinc quid judicandum sit de defensione Philotæ in concione ita se defendentis: *hoc quaecumque est confesso mihi Alexander remisisti, dexteram amplexus reconciliati animi pignus apud Curt. VI. 10. lecta integra historia à c. 7. d. lib. & accuratius ex metu periculi imminentis allegatæ à Cratero & reliquis consiliariis rationes à. 8. docebunt.* *Vid. Freinsheim. ad h. l. verb. suppressurus.*

Qu. VIII. *An utile hoc Principi?* Judicandum id ex magnitudine commodi, quod vertitur in singulis causis. Quid si enim non multum interfit Principis, factam semel gratiam retractari, equidem non consultum ducerem, ob vile & exiguum lucrum gloriæ beneficentiæ obscurare. Spirat enim aliquid abjecti, aut ad minimum inconstantiam animi indicat, citò dare citòque adimere

imere beneficia. Cum generosi potius sit animi, non temerè aliquid largiri, si tamen quid in aliquem dignè collatum est, agtè & nonnisi ex prægnanti causâ iterum auferre. At ubi magnum vertitur præjudicium, ipsaque res postulat, fontem ad pœnam trahere, publicæ rei utilitas, opinioni laudis istius consequenda, semper anteponenda est.

Qu. IX. *Utrum Alexander M. rectè Miletenses tam crudeliter habuerit, ob Mædonicam gentem olim à majoribus eorum proditam? Puto non rejiciendum Curtii l. 7. c. 5. additum judicium, iniquitatis: Quæ si in ipsos proditoris autores excogitata essent, justa ultio esse, non crudelitas videretur. Nunc culpam majorum posteris luere, qui ne viderant quidem Miletum, adeo Xerxi non potueram prodere. Non debet sanè personas egredi culpa, quam pœna comitatur. Cum ex dolo delinquentis proveniens justa puniendi causa, heredes & successores non afficiat, de parentum aut majorum suorum nequitia, per sanguinis propagationem nequaquam participantes. Proprium factum oportet adsit, idque adversum legibus & deliberatum, si de adhibenda animadversione justa, cogitat magistratus. Vid. Grotius l. 2. c. 21. §. 8. 12. & seqq. Freinshem. Comm. in Curt. l. c. verb. justa ultio. & c. & l. 5. c. 6. verb. postero die.*

Qu. X. *An utile? Ejusmodi crudeles & nonnisi effusionem sanguinis innocenti spirantes actiones, nō possunt non tam sævorum ultorum rodere famam, si minùs per ora omnium traducere ejusmodi facinora uti injusta, & à moratioribus gentibus semper damnata. Hæc sequitur vindicta Divini Numinis, exterorum contemptus & opprobrium subditorumque odium & perfidia. Reges enim DEI Vicarios meritò colunt omnes ac venerantur, quamdiu munere illo per virtutum ac probitatis viam incedentes, dignos se præstant. At quoties deflectunt ab illo tramite, adque vitiorum diverticula apertè delabuntur, pro reverentia contentum pro amore odium ipsis reponitur. Invisosque semel seu bene seu male facta premunt. Quare impio magis quàm imprudenti consilio quidam voluere, ut si quæ Principes præditi virtutibus non sint, quin vitis potius indulgeant, nihilominus speciem earum præbeant populo, hæcque quantum possibile tegant. Machiavell. in Princ. c. 15. & 18.*

SOLI DEO GLORIA.

111

158

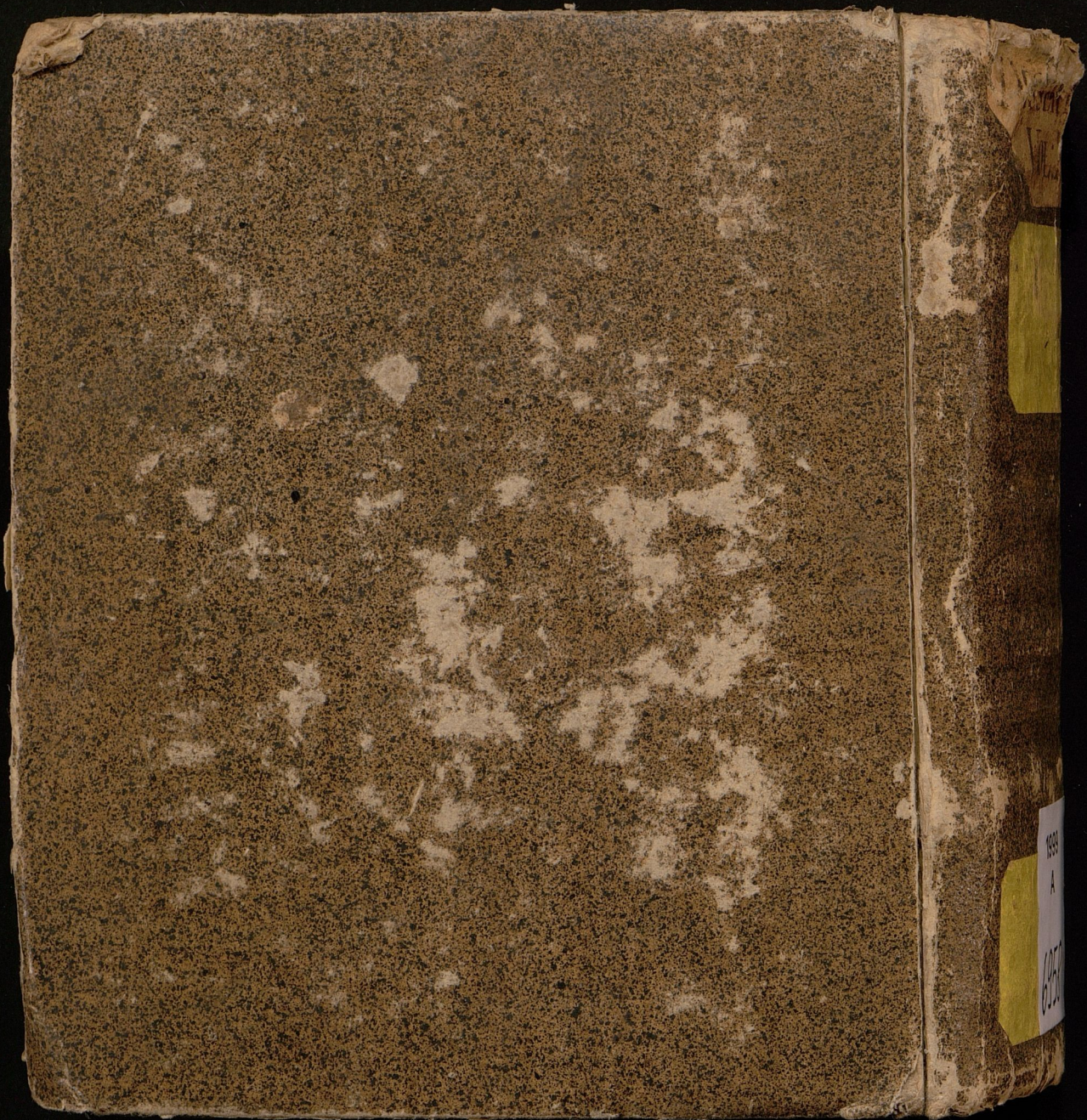
99 A 6958

ULB Halle 3
002 928 515

111

Rehov

XLI
19

Q. D. B. V.
DISPUTATIONEM JURIDICAM
INAUGURALEM,

DE
PRÆSCRIPTIONE
DELICTORUM,

Decreto & Autoritate
MAGNIFICI, NOBILISSIMI,
AMPLISSIMIQUE JURECONSULTORUM
ORDINIS, IN ILLUSTRIS ARGENTI-
NENSIIUM LYCEO,

Pro summis in Utroque Jure
adipiscendis Honoribus,

Solenni Eruditorum Disquisitioni
exponit,
CONRADUS STRAUS, Wittebergâ
Saxo.

Die Martii Ann: MDC LXVII.
H. L. Q. C.

ARGENTORATI,
Literis GEORGII ANDREÆ DOLHOPFFII.
Imprimebat JOHANNES Schûs.